

**SYSTEMAATTINEN KIRJALLISUUSKATSAUS
NUORTEN TALOUDELLISISTA
TOIMINTAMAHDOLLISUUKSISTA**

Holappa Taina

Pro gradu -tutkielma

Sosiaalityö

Jyväskylän yliopisto,

Kokkolan

yliopistokeskus

Chydenius

Kevät 2019

TIIVISTELMÄ

SYSTEMAATTINEN KIRJALLISUUSKATSAUS NUORTEN TALOUDELLISISTA TOIMINTAMAHDOLLISUUKSISTA

Holappa Taina

Sosiaalityö

Maisterintutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Katri Viitasalo

Kevät 2019

sivumäärä 71 + liitteet 12 sivua

Tutkielma tarkastelee nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin vaikuttavia tekijöitä systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla. Tässä tutkimuksessa taloudelliset toimintamahdollisuudet käsitetään yhdistelmäksi asenteita, tietoja, taitoja ja itsetehokkuutta rahan hallintaa koskevien yksilön tilanteeseen parhaalla tavalla soveltuvien päätösten tekemiseksi. Taloudelliset toimintamahdollisuudet realisoituvat sitä mahdollistavassa ympäristössä, jossa tulee olla mahdollisuus päästä myös tarkoitusten mukaisten taloudellisten palvelujen piiriin. Tutkimuskysymyksiksi on asetettu kaksi kysymystä: mitkä tekijät vaikuttavat nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin sosiaalitieteitä koskevien tutkimusten perusteella ja miten nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia on voitu edistää sosiaalityön keinoin tutkimusten perusteella. Tutkielman kohdetta taustoitetaan tarkastelemalla sosiaalityön suhdetta ihmisten taloudellisiin kysymyksiin sekä nuorten taloudellista toimijuutta tutkimuskohteena. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii toimintamahdollisuuksien teoria. Tutkielmassa on käytetty aineistona yhteensä 21 sosiaalitieteitä koskevaa kansainvälistä tutkimusta, jotka on julkaistu vuosien 2009–2018 aikana.

Aineiston analysointi toteutetaan kahdessa vaiheessa. Ensin teemoitellaan aineistosta esiin nousevia aiheita kahden eri tutkimuskysymyksen kautta erikseen. Tutkielmassa nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin vaikuttavina tekijöinä jäsennetään neljä teemaa: nuorten yksilölliset ominaispiirteet, nuorten erityisen tuen tarve, vanhempien vaikutus sekä koulutus ja työ. Tutkielmassa sosiaalityön keinoina edistää nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksiin paikannetaan interventioita, joita on toteutettu kolmessa erilaisessa kontekstissa: heikossa asemassa olevat nuoret Amerikan Yhdysvalloissa, lastensuojelun sijaishuollon asiakkaina olleet nuoret Amerikan Yhdysvalloissa sekä kehitysmaissa asuvat nuoret.

Toisessa vaiheessa tutkimusaineistoa analysoidaan rakentamalla tutkimusten keskeisistä tuloksista kriittinen tulkitseva synteesi. Tutkimuksen tulokset raportoidaan kolmessa tasossa: nuorten taloutta koskevien tavoitteiden määrittämisestä käsittelevä tutkimus, nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien tilaa käsittelevä tutkimus ja nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien edistämiseen kohdistuvien interventioiden tutkimus. Tutkielman johtopäätöksissä vastataan tiivistettynä tutkimuskysymykseen ja reflektoidaan tutkimuksen tulosten keskeistä antia sosiaalityön tutkimukselle ja käytännön työn kehittämiseksi.

Avainsanat: nuoruus, taloudelliset toimintamahdollisuudet, systemaattinen kirjallisuuskatsaus, sosiaalityön interventiot

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	6
2 TUTKIMUKSEN TAUSTOITUS	8
2.1 Toimintamahdollisuuksien edistäminen sosiaalityössä.....	8
2.2 Nuorten taloudellinen toimijuus	11
3 TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIEN TEORIA	16
3.1 Taloudellisen lukutaidon ja koulutuksen käsitteistä toimintamahdollisuuksiin	16
3.2 Toimintamahdollisuuksien teoria oikeudenmukaisuusteorian.....	17
3.3 Periaatteina toimijuus ja vapaus	21
4 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	24
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	26
5.1 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimusmetodina	26
5.2 Tutkimuksen reliaabelius ja validiteetti.....	27
5.3 Tutkimusaineiston haku.....	28
5.4 Kriittinen tulkitseva synteesi	31
6 SOSIAALITETEELLINEN TUTKIMUS AINEISTONA	33
6.1 Aineistoon valitut tutkimukset	33
6.2 Aineistoon valittujen tutkimusten kohteet ja painopisteet.....	36
7 TAVOITTEIDEN MÄÄRITYMINEN	39
7.1 Vanhempien vaikutus tavoitteiden määrittelyyn	39
7.2 Tavoitteiden selvittäminen tutkimuksessa.....	41
8 TALOUDELLISTEN TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIEN VAIHTELU	43
8.1 Toimintamahdollisuuksien vaihtelu yksilöllisten ominaispiirteiden perusteella	43
8.2 Toimintamahdollisuuksien estyminen erityisen tuen tarpeen perusteella	46
8.3 Työllisyyden ja koulutuksen vaikutus toimintamahdollisuuksien vaihteluun.....	49
8.4 Vanhempien vaikutus toimintamahdollisuuksien vaihteluun.....	52
9 INTERVENTIOT TALOUDELLISTEN TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIEN EDISTÄMISEKSI	54
9.1 Interventiot kehittyneissä maissa.....	54
9.2 Interventiot kehittyvissä maissa.....	58
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	61

11 POHDINTA	65
LÄHTEET	67
LIITTEET	72
LIITE 1. Tutkimusaineistoon valitut tutkimukset	72
LIITE 2. Tutkimusprosessin ajatuskartta	83

TAULUKOT JA KUVIOT

TAULUKKO 1. Tutkimushaut.....	29
TAULUKKO 2. Tutkimushakujen seulonta.....	30
TAULUKKO 3. Tutkimusten jakautuminen tutkimusmetodin mukaan	34
TAULUKKO 4. Tutkimusten jakautuminen julkaisijan mukaan.....	35
TAULUKKO 5. Tutkimusten jakautuminen kohdemaanosan mukaan.....	36
TAULUKKO 6. Teemojen esiintyminen tutkimuskysymykseen 1 vastanneissa tutkimuksissa	37
TAULUKKO 7. Teemojen esiintyminen tutkimuskysymykseen 2 vastanneissa tutkimuksissa	38
TAULUKKO 8. Analyysin tuottama tieto tutkimuskysymyksistä kolmessa jäsenyyksen tasossa.....	61
KUVIO 1. Tutkimusten jakautuminen julkaisuvuoden mukaan	34
KUVIO 2. Tutkimusten jakautuminen kohderyhmänä olleiden nuorten iän mukaan.....	37

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin vaikuttavista tekijöistä. Taloudellisilla toimintamahdollisuuksilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa Center for Financial Inclusion (2013) -järjestön laatiman määritelmän mukaisesti asenteiden, tietojen, taitojen ja itsetehokkuuden yhdistelmää rahan hallintaa koskevien yksilön tilanteeseen parhaalla tavalla soveltuvien päätösten tekemiseksi. Taloudelliset toimintamahdollisuudet realisoituvat sitä mahdollistavassa ympäristössä, jossa on mahdollisuus päästä myös tarkoitusten mukaisten taloudellisten palvelujen piiriin. Tutkimustehtävään vastataan tutkimalla sosiaalitieteitä koskevia tutkimuksia systemaattisen kirjallisuuskatsauksen keinoin. Tutkimustehtävää selvitetään kahden tutkimuskysymyksen avulla. Ensimmäiseksi selvitetään sitä, mitkä tekijät vaikuttavat nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin sosiaalitieteitä koskevien tutkimusten perusteella. Toiseksi selvitetään, miten nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia on voitu edistää sosiaalityön keinoin tutkimusten perusteella.

Taloudellisten toimintamahdollisuuksien tutkiminen on sosiaalitieteissä tärkeää siksi, että taloudellisella toimijuudella on merkittävä rooli ihmisten ja perheiden hyvinvoinnin kannalta (Johnson & Sherraden 2007, 119–120). Taloudellisella eriarvoisuudella on merkittäviä sosiaalisia vaikutuksia nuorten elämänlaatuun sekä tulevaisuuden suunnitteluun (Attree 2006). Suomalainen hyvinvointivaltio on onnistunut lisäämään ihmisten taloudellista hyvinvointia, joka on osaltaan poistanut kurjuutta sekä parantanut ihmisten toimintamahdollisuuksia. Kuitenkin, kokonaisuudessaan eriarvoisuus on lisääntynyt yhteiskunnassa eikä hyvinvointipalveluilla ja tulonsiirroilla ole onnistuttu kompensoimaan tuloerojen kasvun negatiivisia seurauksia. (Aaltio 2013, 72–73.) Eriarvoisuudessa, erityisesti taloudellisessa eriarvoisuudessa ja köyhyydessä, on edelleen heikompiosaisuuden ydin (Pohjola 2016, 96).

Toimintamahdollisuuksien teoria kiinnittyy suomalaisessa sosiaalityössä taloussosiaalityön ajankohtaisiin keskusteluihin, josta esimerkiksi Iita Kettunen (2019) kirjoittaa *Talentia*-lehdessä. Taloussosiaalityön tarkoituksena on vahvistaa ihmisen taloudellista toimintakykyä ja

hänen osallisuuttaan yhteiskunnassa. Kettunen on haastatellut artikkelissaan yhteiskuntatieteiden tohtori Katri Viitasaloa, joka on kirjoittanut väitöskirjansa taloussosiaalityöstä ensimmäisenä tutkimuksena Suomessa. Viitasalo toteaa, että taloussosiaalityössä toimeentulokysymyksiä tarkastellaan laajemmin kuin vain rahan käytön näkökulmasta. Toimeentulo-ongelmien käsitteleminen vaatii sosiaalityöltä taitoa motivoida asiakasta ja luoda toivoa.

Toimintamahdollisuuksien teoria on filosofi Martha Nussbaumin ja taloustieteilijä, filosofi Amartya Senin kehittämä lähestymistapa, joka pohjautuu perinteiseen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden teoriaan ja ihmisen elämän laadun suhteellisuuden arviointiin. Toimintamahdollisuuksien teorian mukaan pelkät tulonsiirrot eivät riitä huono-osaisuuden poistamiseen. Vaikka käytettävissä olevat resurssit ovat yksi osatekijä ihmisen arvostamien asioiden saavuttamiselle, eivät ne yksin riitä turvaamaan sitä, että ihminen tosiasiallisesti saavuttaa hyvän elämän. On olemassa empiirisiä todisteita siitä, että pelkkä taloudellinen vaurastuminen ei ole tehnyt ihmisistä subjektiivisesti onnellisempia. (Sen 2009, 255, 272.)

Toimintamahdollisuuksien teoria tunnistaa ihmisen taloudellisiin ongelmiin liittyvän moninaisuuden. Toimintamahdollisuuksien teoria on oikeudenmukaisuusteoria, jonka keskeisinä tavoitteina ovat ihmisen toimijuuden ja vapauden periaatteet. Sabina Alkiren (2005) mukaan toimintamahdollisuuksien teorian perspektiivistä tutkimusta voidaan jäsentää kolmessa erillisessä tasossa. Näillä tasoilla voidaan tutkia, 1. mitä ihminen arvostaa, 2. mitä toimintamahdollisuutta tulisi kulloisessakin tilanteessa edistää ja 3. millaisia vaikutuksia varsinaisella aktiivisella toimintamahdollisuuksien edistämiseen kohdistetulla toiminnalla on ollut. (Mt., 119.) Tässä tutkimuksessa nuorten taloudellisista toimintamahdollisuuksista tuotettua tutkimustietoa reflektoidaan näitä näkökulmia soveltaen.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTOITUS

Tässä luvussa taustoitetaan tutkimustehtävää tarkastelemalla sitä kahdessa tasossa. Tarkastelunäkökulma on kansainvälinen, minkä vuoksi taustoituksessa käytetään sekä kotimaista että ulkomaista tutkimusta ja kirjallisuutta. Ensin taustoitetaan sitä, miten sosiaalityössä käsitellään ihmisen toimeentulon ongelmia. Tarkoituksena on perustella, miksi aihe on relevantti sosiaalityön tutkimuksen kohteeksi. Toiseksi taustoitetaan tutkimuksen kohdetta, eli nuorten taloudellisen toimijuuden tietoa. Taustoituksen tarkoituksena on kartoittaa nuoruutta yhteiskunnallisena ilmiönä sekä sitä, millaista tutkimusta ja selvitystä nuorten taloudellisesta toimijuudesta on aikaisemmin tehty.

2.1 Toimintamahdollisuuksien edistäminen sosiaalityössä

Sosiaalihuoltolain 15§:ssä määritellään sosiaalityötä seuraavasti: ”Sosiaalityö on luonteeltaan muutosta tukevaa työtä, jonka tavoitteena on yhdessä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen kanssa lieventää elämäntilanteen vaikeuksia, vahvistaa yksilöiden ja perheiden omia toimintaedellytyksiä ja osallisuutta sekä edistää yhteisöjen sosiaalista eheyttä.” Sosiaalityön kansainvälinen määritelmä kuuluu seuraavasti: ”Sosiaalityö on professio ja tieteenala, jolla edistetään yhteiskunnallista muutosta ja kehitystä, sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä ihmisten ja yhteisöjen voimaantumista ja valtaistumista. Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien, kollektiivisen vastuun sekä moninaisuuden kunnioittamisen periaatteet ovat keskeisiä sosiaalityössä. Sosiaalityö kiinnittyy sosiaalityön, yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden teorioihin sekä alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen tietoon. Sosiaalityössä työskennellään ihmisten ja rakenteiden parissa elämän ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi.” (International Federation of Social Workers, 2019a.)

Köyhyys itsessään on merkittävä syrjäytymistä aiheuttava tekijä. Syrjäytyminen tarkoittaa osallisuuden vastakohtaa, eli syrjäytyneellä ihmisellä on vähemmän osallisuuden ulottuvuuksia käytössään kuin enemmistöllä kansalaisista. Syrjäytyneeltä ihmiseltä puuttuu täysipainoisen elämän kannalta keskeisiä resursseja. (Juhila 2016, 53–54.) Sosiaalityöntekijöiden työssä korostuvat erityisellä tavalla köyhyyden rakenteellinen ymmärtäminen ja sen vaikutukset heikossa asemassa olevien ihmisten ja perheiden elämän eri osa-alueisiin (Hawkins & Kim 2011, 194). International Federation of Social Workers (2019) määrittelee globaalin sosiaalityön ensimmäiseksi tavoitteeksi sosiaalisen ja taloudellisen yhdenvertaisuuden edistämisen. Tavoitteessa todetaan, että osalla maailman ihmisistä mahdollisuudet sosiaaliseen liikkumiseen sekä ihmisten omien potentiaalien täyteen hyödyntämiseen, ovat heidän omista pyrkimyksistään riippumattomia. Ihmisen kykyä näiden asioiden saavuttamiseksi määrittelee se, mihin paikkaan ja perheeseen ihminen syntyy ja millaisia resursseja hänen saatavillaan on. Tavoitteen lähtökohtana on sen seikan tunnistaminen, että ihminen on lähtöjään potentiaalinen, mutta sosiaalisen ympäristön asettamien rajoitusten vuoksi ihmisen oma kyky kehittää itseään on joissain yhteisöissä haastavaa.

Globaalisti taloudellisen toimintakyvyn ilmiöllä on sosiaalityön historiassa pitkät juuret. Työskentelyn taloudellisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kanssa voidaan sanoa olevan yksi perinteinen sosiaalityön kohde. (Hawkins & Kim 2011, 194.) Aikaa, jolloin siirryttiin köyhyysilmiön tarkastelusta sen syiden analysointiin, voidaan pitää suomalaisen sosiaalityön kannalta keskeisenä ammatillisena käänteenä. Suomalainen köyhäinhuitolaki säädettiin vuonna 1922. Siitä huolimatta, että laki tunnisti köyhyyden syiden aiheutuvan yhteiskunnallisista tekijöistä, oli lain sääntely rakennettu yksilökeskeisen ajattelumallin varaan. (Urponen 1994, 182.) Tämän vuoksi yhteiskunta oli ankara niille, jotka eivät täyttäneet yhteiskunnallista velvollisuuttaan itsensä ja perheensä elättäjänä (Toikko 2005, 141). Aineellista toimeentuloa monimuotoisempi köyhyyden ymmärtämisenäkökulma jäi marginaaliin hyvinvointivaltion kehityksessä 1970–80-luvuilla. Oletettiin, että suhteellinen köyhyys on ratkaistavissa universaaleilla palveluilla sekä sosiaalietuuksilla. (Pohjola 2016, 89.)

Mimi Abaramovitzin ja Margaret Sherradenin (2016) artikkelissa ”Case to Cause: Back to the Future” on kirjoitettu mikro- ja makrotason sosiaalityöstä. Artikkelin tarkoituksena on tarjota keinoja paremman tasapainon saavuttamiseksi yksilökeskeisen sosiaalityön (case)

sekä sosiaalisten ongelmien syihin keskittyvän sosiaalityön (cause) välillä. Nykykäytännössä sosiaalityössä niukkuutta korostava politiikka asettaa edellytyksiä sille, että sosiaalityössä tulisi enemmän keskittyä yksilökeskeisesti ongelmien käsittelyyn sen sijaan, että haasteisiin etsittäisiin kollektiivisia ratkaisuja. Artikkelissa todetaan, että mikäli sosiaalityössä keskitytään vain auttamaan ihmistä itseään hänen omien taloudellisten ongelmiansa hallinnassa, on riskinä, että taloudellisten haasteiden uhri tulee syytetyksi tilanteestaan. Tämä on erityisen tärkeää huomioida, kun työskennellään taloudellisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kanssa. Artikkelissa ehdotetaan, että sosiaalityön lähtökohdaksi tulisi hyväksyä case-to-cause-ajattelu, joka ottaa huomioon sosiaalisten ongelmien yhteiskunnalliset vaikutukset yksilön elämässä. (Mt., 589, 594, 596.)

Lauren Wills (2008) argumentoi, että taloudellinen koulutus ja neuvonta keskittyvät syyttämään yksilöä hänen taloudellisista ongelmistaan. Vähemmän on kiinnitetty huomiota siihen, millaisia taloudellisia toimintamahdollisuuksia ympäristö tarjoaa tai mitä ei tarjoa. (Mt., 45.) Sherraden (2010, 18) ehdottaa, että taloudellisten toimintamahdollisuuksien tutkimuksen tulisi selvittää sitä, mitkä ovat keskeisimmät tekijät taloudellisen lukutaidon ja taloudellisen inklusion edistämiseen. Samoin tutkimuksen tulisi tarkastella sitä, miten taloudellinen väkäus, hyvinvointi ja kehitys vaikuttavat pienituloisten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin.

Sosiaalityöntekijöiden osaamista asiakkaiden taloudellisten toimintamahdollisuuksien tukemiseksi Yhdysvalloissa ovat tutkineet lähiaikoina Frey Joni, Svoboda Deborah, Sander Rebecca, Osteen Philip, Callahan Christine ja Elkinson Audrey (2015) artikkelissa ”Evaluation of a Continuing Education Training on Client Financial Capability” sekä Mathieu Despard ja Gina Chowa (2010) artikkelissa ”Social Workers’ Interest in Building Individuals’ Financial Capabilities”. Freyn ja kollegoiden (2015) tutkimukseen osallistui 37 sosiaalityöntekijää. Tutkimukseen osallistuneista sosiaalityöntekijöistä suurin osa kertoi, että he kaipasivat enemmän osaamista ihmisten taloudellisten toimintamahdollisuuksien tukemiseksi, sillä sosiaalityöntekijät tapasivat työssään säännöllisesti ihmisiä, joiden haasteet elämässä liittyivät joko ensisijaisesti tai toissijaisesti taloudellisiin ongelmiin. Tutkimuksen perusteella todet-

tiin, että sosiaalityöntekijät kokevat tarvitsevansa tulevaisuudessa enemmän osaamista taloudellisten toimintamahdollisuuksien määritelmästä, käsitteistä ja käytännöstä. (Mt., 449, 451.)

Despardin ja Chowan (2010) tutkimuksessa selvitettiin sosiaalityöntekijöiden kokemuksia heidän osaamisestaan asiakkaiden taloudellisten kysymysten kanssa työskentelyyn. Tutkimuksessa todettiin, että sosiaalityössä on jatkuvasti tarvetta ymmärtää asiakkaiden taloudellisia haasteita. Tutkimuksessa sosiaalityöntekijät olivat todenneet, että he kokevat tarvitsevansa enemmän 1. osaamista ja tietoa henkilökohtaisista taloudellisista seikoista voidakseen paremmin auttaa asiakkaita taloudellisissa huolissa, 2. tietoa siitä, miten taloudelliset seikat vaikuttavat ihmisen tunteisiin, mielenterveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin, sekä 3. tietoa henkilökohtaisesta taloudenhoidosta itseään varten. Tutkimuksessa sosiaalityöntekijät nimesivät useita tekijöitä, jotka aiheuttivat asiakkaille taloudellista huolta. Näitä olivat työttömyys, turvaton ja heikotasoisen asuminen, terveystakuutuksen puute, pankkitilin uupuminen ja avun tarve etuuksien saamiseksi. Tutkimuksessa sosiaalityöntekijöiltä kysyttiin heidän näkemystään asiakkaiden taloudellisten huolien syyksi. Yleinen vastaus oli asiakkaiden kyvyttömyys hallita tehokkaasti rajallisten taloudellisten resurssien käyttöä. (Mt., 23, 32–33.)

2.2 Nuorten taloudellinen toimijuus

Nuoruuden määritteleminen ei ole yksinkertaista esimerkiksi siksi, että nuoruus yhteiskunnallisena ilmiönä vaihtelee eri kulttuureissa. Yleisesti nuorisotutkimuksessa nuoruus määritellään vaiheeksi, jossa ihmistä voidaan luonnehtia kypsyväksi ja kehittyväksi, eli näkökulmana on joksikin tuleminen, mutta myös itsessään toimivaksi subjektiksi eli jonakin olevaksi. Ikävaiheena nuoruus sijoittuu lapsuuden ja aikuisuuden ikävaiheen väliin. Nuoruus on kuitenkin monitahoinen ajanjakso, jonka rajaaminen on vaikeaa. Sen vuoksi nuoruuden ikävaiheelle on vaikeaa antaa tarkkaa määritelmää, ja määritelmät poikkeavat jonkin verran toisistaan. (Raitanen 2008, 187.) Esimerkiksi YK määrittelee nuoriksi kaikki 15–24-vuotiaat (Pihlajamaa, 2017), kun taas Suomen Nuorisolain 3§:n mukaan kaikki alle 29-vuotiaat ihmiset

ovat nuoria. Lisäksi puhutaan varhaisnuoruuden ikävaiheesta, joka käsitetään vaiheeksi ennen varsinaista nuoruuden ikävaihetta, sekä nuorista aikuisista, johon mielletään kuuluvaksi henkilöt varsinaisen nuoruuden ikävaiheen jälkeen.

Marko Raitanen (2008) kirjoittaa artikkelissaan nuoruuden elämänvaiheen tavoitteista. Nuoruuden ikävaihe voidaan nähdä toisaalta yhteiskunnan muutosvoimana, jolta odotetaan valitsevien arvojen uusintamista. Toisaalta nuoruuteen liitetään myös ongelmia, joiden vuoksi nuoria tulisi kontrolloida ja korjata. Nuoruuden sosiaalistamisen käsitykset ovat viimeisen 30 vuoden aikana muuttuneet siten, että nykykäsityksessä nuoruuden ikävaiheessa nousee esille myös muita sosiaalistajia kuin vanhemmat ja kouluinstituutio. Näitä ovat mm. joukkotiedotus, kulttuurituotanto ja nuorisokulttuurit. Huolimatta sukupuolten välisen tasa-arvon lisääntymisestä tyttöjen ja poikien sosiaalistumisprosessit eroavat toisistaan. Nuoruudessa keskeiseksi itseilmaisun keinoksi muodostuu kulutuskäyttäytyminen. Nuoruuden elämänkulun onnistumista mitataan usein sillä, onko nuori saavuttanut itsenäistymisen, oman työhistorian aloittamisen, perheellistymisen tai ylipäättään uuden elämänsuunnan aloittamisen. (Mt., 189–191.)

Kaiken kaikkiaan nuorten, alle 25-vuotiaiden, määrä koko maailman väkiluvusta on suuri. Jopa lähes puolet eli noin 45 prosenttia ihmisistä on alle 25-vuotiaita. Suurin osa nuorista asuu kehitysmaissa. (Suomen YK-liitto, a.) Lapsen oikeuksien julistuksen mukaisesti jokainen alle 18-vuotias on lapsi ja jokaisella lapsella on oikeus riittävään elintasoon. Kuitenkin lasten ja nuorten osuus taloudellisesti heikossa asemassa olevien ihmisten keskuudessa on joissain selvityksissä todettu poikkeuksellisen suureksi. 10,7 prosentista äärimmäisessä köyhyydessä elävistä ihmisistä yli puolet on alle 18-vuotiaita (The World Bank Group 2019). 16,6 miljoonaa lasta maailmassa on orpoja vanhemman aidsista aiheutuneen kuoleman vuoksi (Punainen risti). Myös kehittyneissä maissa elää lapsia ja nuoria muualla kuin biologisen vanhemman kanssa. Vuonna 2013 Amerikan Yhdysvalloissa 5,4 prosenttia kaikista lapsista oli sijoitettuna kodin ulkopuolelle. Vastaava luku Suomessa oli 9,6 prosenttia vuonna 2012. (Burns, Pösö & Skivenes 2016, 227.)

Maailmanlaajuisesti nuorista 13 prosenttia oli työttömänä vuonna 2014. Nuoret ovat kolme kertaa todennäköisemmin työttömänä kuin vanhemmat aikuiset. Nuorten työttömyys on vuodesta 2012 vuoteen 2014 mennessä lisääntynyt Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa. Vastaavasti nuorten työttömyysprosentti on laskenut samaan aikaan Keski- ja Etelä-Euroopassa, itsenäisten valtioiden yhteisöjen alueella, Latinalaisessa Amerikassa, Karibialla ja Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa. Kehittyvissä maissa erityisenä ongelmana ovat nuoret, jotka ovat työssä mutta jäävät silti köyhyysrajan alapuolelle. Globaalisti nuoret naiset ovat haavoittuvaisimmassa asemassa työllisyyden ja yrittäjyyden osalta kuin nuoret miehet. (United Nations 2016, 28–29, 31.)

Pamela Attree (2006) on tutkinut systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla lasten ja nuorten köyhyyden sosiaalisia vaikutuksia. Kirjallisuuskatsauksessa oli mukana yhteensä kahdeksan tutkimusta, joissa tutkimuksen kohderyhmänä olleiden lasten ja nuorten ikä vaihteli 5–19 vuoden välillä. Tutkimuksessa todettiin, että köyhyydessä elämisellä on merkittäviä sosiaalisia seurauksia. Vaikka lapset ja nuoret pyrkivät tulemaan toimeen olemassa olevilla resursseilla ja kykenevät omaksumaan erilaisia selviytymiskeinoja, ovat heidän mahdollisuutensa elämässä muotoutuneet materiaalien rajoitteiden mukaisesti. Taloudellisesti heikkoon tilanteeseen joutuminen voi tarkoittaa sitä, että lapsi tai nuori hyväksyy köyhyyden asettamat rajoitukset ja sen myötä myös vähentää odotuksiaan omasta tulevaisuudestaan. Köyhyys vähentää lapsen ja nuoren elämänlaatua. Tutkimuksessa todettiin myös, että köyhyyden aiheuttama haitta on erilainen vanhemmilla lapsilla, sillä heillä on enemmän ymmärrystä taloudellisista ja sosiaalisista rajoitteista, ja sosiaalinen elämä sekä vapaa-ajan aktiviteetit muodostuvat entistä tärkeämmiksi. (Mt., 62–63.)

Nuorten taloudellista asemaa on selvitetty kotimaassa Kelan laatimassa raportissa ”Nuoret ja perustoimeentulotuen saanti” (Heinonen, Raittila, Korpela, Ylikännö, Laatu, Jauhiainen & Helne 2018) sekä Tilastokeskuksen (2016) kotitalouksien mediaanikehitystä koskevassa selvityksessä. Heinosen ja kollegoiden (2018) raportissa todettiin, että koko Suomen väestöstä 7,3 prosenttia sai Kelan perustoimeentulotukea vuoden 2017 aikana. Nuorten eli 18–24-vuotiaiden vastaava osuus tuen saajista oli 18 prosenttia. Nuoria perustoimeentulotuen saajia oli lähes 85 000. (Mt., 4.) Tilastokeskuksen (2016) julkaiseman kotitalouksien mediaanikehitystä koskevan julkaisun mukaan vuosina 2010–2014 nuorten, alle 25-vuotiaiden,

taloudellinen tilanne oli kokonaisuudessaan heikentynyt kaikkein eniten muihin ikäluokkiin verrattuna.

Nuoret kohtaavat entistä monimutkaisemman talouden maailman, jossa nuorilla on lisääntyvissä määrin mahdollisuuksia kuluttaa mutta vain vähän tietoa, miten tehdä viisaita kulusratkaisuja (Johnson & Sherraden 2007, 120). Vallitseva uusliberalistinen markkina-ajattelu uhkaa heikentää ihmisten hyvinvointia kehittyneessä nyky-yhteiskunnassa, sillä uusliberalistisen politiikan päätavoitteena ei aina näyttäisi olevan ihmisten tosiasiallinen hyvinvointi vaan talous itsessään (Den Braber 2013, 62). Erityisesti vähemmistöryhmiin ja matalaan tulotasoon kuuluvilla nuorilla saattaa olla entistä heikommät mahdollisuudet päästä osallisiksi valtavirran taloudellisiin systeemeihin (Johnson & Sherraden 2007, 124). Huoli nuorten haavoittuvasta asemasta talouden maailmassa on johtanut kiinnostukseen tarkastella nuorten taloudellista koulutusta ja lukutaitoa.

Nuorten kasvatuksen erääksi keskeiseksi tavoitteeksi nousee syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen (Raitanen 2008, 188). Riikka Korkiamäki (2015) on tarkastellut nuorten arkisen toimijuuden tukemista paikantaen nuorten syrjäytymisen uhkaa heidän arkiympäristöstä käsin sen sijaan, että etsisi syrjäytymisen tekijöitä nuorten kielteisistä ominaisuuksista, puutteellisista kyvyistä tai heikosta elämänhallinnasta. Arkiympäristön tarkastelemisen avulla saadaan käsitystä siitä, millaista hyvinvoinnin tukemisen tilaa ympäristö ja sille annetut merkitykset mahdollistavat. Yksilöä ja ympäristöä ei tulisi tarkastella toisistaan erottuvina ulottuvuuksina, sillä kaikki arkiympäristöt rakentuvat yksilön muodostamien merkityksenantojen kautta. (Mt., 132.)

Korkiamäki (2015) toteaa artikkelissaan, että aikuiset tietoisesti tai tiedostamattaan asettavat raameja nuorten toimijuudelle heidän ympäristössään (mt., 154). Raitanen (2008) kirjoittaa, että aikuisten näkökulmasta usein myös määritellään nuorten vapauden ja vastuun rajat. Vapauden oikein käyttämistä käsitteellistetään elämänhallinnaksi (mt., 204–205). Korkiamäki (2015) toteaa artikkelissaan, että nuorten toimijuuden olemassaolo, puutuminen tai sen potentiaalit tulisi tunnistaa arkipäivän kohtaamisissa. Toimijuuden tukemista voi olla esimerkiksi se, että aikuiset ohjaavat nuorta ottamaan sopivasti vastuuta itseään koskevista asioista.

Nuoren toimijuudessa on tärkeää tukea sellaista toimijuutta, joka on nuorelle suotuisaa ja hänen hyvinvointiaan tukevaa. Syrjäytymisen ehkäisemisen näkökulmasta on merkityksellistä, että nuori kokee omaavansa toimintamahdollisuuksia suhteessa ympäristöönsä; nuori kokee vaikuttamisen mahdollisuuksia ja hallitsevansa itse elämänsä. (Mt., 155–157.)

3 TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIEN TEORIA

Tämän luvun tarkoituksena on kertoa siitä, mikä toimintamahdollisuuksien teoria on, ja miten se soveltuu sosiaalitieteitä koskevan tutkimuksen teoreettiseksi viitekehykseksi. Luvussa 3.1 määritellään tämän tutkimuksen keskeisimmät käsitteet. Luvussa 3.2 toimintamahdollisuuksien teoriaa jäsennetään oikeudenmukaisuusteorian. Luvussa 3.3 esitetään toimintamahdollisuuksien teorian tärkeimmät lähtökohdat, johon kuuluu toimijuus ja vapaus. Luvussa pohditaan teorian keskeistä periaatetta erityisesti suhteessa nuoruuteen ja taloudellisten toimintamahdollisuuksien näkökohtiin. Luvussa kiinnitetään huomiota myös teoriaa kohtaan esitettyihin kriittisiin näkökulmiin.

3.1 Taloudellisen lukutaidon ja koulutuksen käsitteistä toimintamahdollisuuksiin

Taloudellisella lukutaidolla tarkoitetaan kykyä lukea, analysoida ja hallita yksilön taloudellisia olosuhteita, jotka vaikuttavat ihmisen materiaaliseen hyvinvointiin. Se sisältää kyvyn arvioida taloudellisia valintoja, puhua rahaa ja taloutta koskevista kysymyksistä vaivattomasti, suunnitella tulevaisuutta ja ottaa vastuuta elämän tapahtumista, jotka vaikuttavat jokapäiväisiin taloudellisiin päätöksiin, mukaan lukien tapahtumat yleisessä taloustilanteessa. (Johnson & Sherraden 2007, 120; Vitt, Anderson, Kent, Lyter, Siegenthaler & Ward 2000, 12.) Taloudellinen lukutaito vaihtelee ihmisten kesken. Tätä on pyritty selittämään esimerkiksi taloudellisella sosialisatiolla, joka tarkoittaa varhain lapsuudessa alkavaa oppimisprosessia käsittäen ihmisen kognitiivisiin, käyttäytymiseen ja ympäristön vaikutuksiin liittyviä tekijöitä. (Sherraden 2010, 4.)

Taloudellisella koulutuksella on ollut usein lupaavia, joskin vaihtelevia, tuloksia ihmisten taloudellisen lukutaidon kehittämisen suhteen. Sherraden (2010) toteaa, että joidenkin tutkimusten mukaan taloudellisella koulutuksella ei ole ollut vaikutusta ihmisten taloudelliseen toimintakykyyn (mt., 6–7). Elizabeth Johnson ja Margaret Sherraden (2007) ehdottavatkin,

että eroavaisuudet nuorten kyvyssä omaksua ja hyödyntää taloudellisessa koulutuksessa saatua tietoa saattaa johtua siitä, että toisilla nuorilla on muita vähemmän käytössään taloudellisia resursseja ja mahdollisuuksia olla osallisia yhteiskunnan taloudellisissa instituutioissa. Johnson ja Sherraden pohtivat, että ilman pääsyä yhteiskunnan instituutioihin taloudellisella koulutuksella voi olla jopa negatiivisia vaikutuksia nuoriin. (Mt., 125.)

Taloudellisten toimintamahdollisuuksien käsitettä käytetään usein yhdessä taloudellisen lukutaidon käsitteen kanssa. Johnson ja Sherraden (2007) esittävät, että taloudellisen lukutaidon ajatus on hyödyllinen mutta ei kuitenkaan yksinään riittävä, sillä se ei huomioi niitä tekijöitä, jotka saattavat tosiasiaa rajoittaa ihmisen toimintamahdollisuuksia. Taloudellisen elämän osallisuuden tulisi mahdollistaa ihmisille tilaisuus elää tyydyttävää elämää. Se edellyttää paitsi tietoa ja kompetenssia myös mahdollisuuden harjoitella, kerryttää ja hyödyntää näitä tietoja ja kompetensseja. Siihen sisältyy ihmisen toiminnan tarkastelun suhteessa yhteiskunnan instituutioihin. (Mt., 122, 124.)

Toisin sanoen taloudellisten toimintamahdollisuuksien käsite eroaa taloudellisen lukutaidon käsitteestä siten, että toimintamahdollisuuksien käsite sisältää itsessään lukutaidon käsitteen mutta kiinnittää sen lisäksi huomiota yhteiskunnalliseen kontekstiin (Sherraden 2010, 2). Center for Financial Inclusion (2013) on laatinut taloudellisille toimintamahdollisuuksille määritelmän, jonka voisi suomentaa seuraavasti: ”Taloudelliset toimintamahdollisuudet ovat yhdistelmä asenteita, tietoja, taitoja ja itsetehokkuutta rahan hallintaa koskevien yksilön tilanteeseen parhaalla tavalla soveltuvien päätösten tekemiseksi. Taloudelliset toimintamahdollisuudet realisoituvat sitä mahdollistavassa ympäristössä, jossa on mahdollisuus päästä myös tarkoitusten mukaisten taloudellisten palvelujen piiriin.”

3.2 Toimintamahdollisuuksien teoria oikeudenmukaisuusteorian

Toimintamahdollisuuksien teoria kuuluu sosiaalisen oikeudenmukaisuuden teorioihin, joista tunnetuimpia on John Rawlsin (1971) oikeudenmukaisuusteoria. Rawlsin oikeudenmukai-

suusteoriassa ja toimintamahdollisuuksien teoriassa on kuitenkin eroavaisuuksia. Toimintamahdollisuuksien teoria pyrkii vaihtoehtoiseksi teoriaksi myös tavallisille normatiivisille teorioille, jotka perustuvat ainoastaan ihmisten henkisten tilojen arviointiin. Tällainen teoria on utilitarismiksi kutsuttu etiikan muoto, joka omaksuu lähtökohdakseen hyödyn tai suurimman onnellisuuden tavoittelun. Utilitarismi jättää huomioimatta ihmisten erilaiset lähtökohdat ja ne sosiaaliset ja moraaliset periaatteet, joilla tavoitellaan yhdenvertaisuutta. Tällaisia periaatteita ovat esimerkiksi ihmisoikeudet. (Robeyns 2016.)

Toimintamahdollisuuksien teorian perustana on käsitys sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta; ihmisiä tulisi kohdella yhdenvertaisesti (Nussbaum 2011, 24). Toimintamahdollisuuksien oikeudenmukaisuusajattelu lähtee liikkeelle siitä näkökulmasta, että ihmiset ovat lähtökohtaisesti erilaisia keskenään: ihmiset ovat eri-ikäisiä, he ovat eri sukupuolta, heillä on erilainen terveydentila ja he elävät erilaisissa sosiaalisissa olosuhteissa (Sen 1995, 28). Siten toimintamahdollisuuksien teorian näkökulmasta yhdenvertaisuus ei tarkoita vain sitä, että jokaiselle ihmiselle tarjotaan samoja asioita, vaan sitä, että kutakin ihmistä autetaan saavuttamaan yhdenvertainen asema hänen omista lähtökohdistaan käsin. Nussbaum (2011) mainitsee tästä esimerkkinä, että erityisten interventoiden käyttäminen on perusteltua niiden ihmisten toimintamahdollisuuksien edistämiseksi, joilla on esimerkiksi kognitiiviseen toimintakykyyn vaikuttava sairaus tai vamma. Yksinkertaistettuna ne, jotka tarvitsevat enemmän apua yhdenvertaisen aseman saavuttamiseen, saavat enemmän apua. (Mt., 24.)

Toimintamahdollisuuksien teoria asettuu kriittisesti suhteessa tarveteorioihin, jonka kautta ihminen nähdään ensisijaisesti tarpeidensa tyydyttäjänä ja jossa materiaalilla ja omistamisella on keskeinen merkitys (Sen 2009, 233). Sen (2009) argumentoi, että keinojen antamista ihmisen tarpeiden tyydyttämiseksi ei voida itsessään pitää hyvän elämän päämääränä ja että materia tulisi nähdä pikemminkin välineenä eikä itse tavoitteena. Hän toteaa, että ihmisen näkeminen vain tarpeiden tyydyttämisen kautta jättää huomioimatta sen, että ihmisellä on erilaisia arvoja. (Mt., 234, 250.)

Sen (2009) toteaa lisäksi, että ainoastaan resurssit eivät takaa tavoiteltujen asioiden saavuttamista elämässä vaan on olemassa syitä siihen, miksi vain tulojen tarkastelu ei ole riittävää

ihmisen elämän laadun arvioimiseksi. Nämä syyt ovat seuraavat: 1. ihmisten persoonallinen heterogeenisyys, joka tarkoittaa ihmisen fyysisistä ja henkisistä ominaisuuksista johtuvia erilaisia tarpeita; 2. ympäristön monimuotoisuus, joka tarkoittaa sitä, että eri paikoissa asuvat ihmiset tarvitsevat erilaisia hyödykkeitä tarpeidensa täyttämiseksi; 3. sosiaalisten tilanteiden vaihtelu, joka tarkoittaa sitä, että eri yhteiskunnissa on erilaisia sosiaalisia järjestyksiä, jotka vaikuttavat tulojen ja hyödykkeiden muuttamiseen hyvinvoinniksi; sekä 4. muut suhteellisuuden liittyvät näkökulmat, eli sosiaalisen ja psyykkisen ympäristön asettamat raamit sille, miten ihmisen odotetaan ympäristössään käyttäytyvän ja millaisesta käyttäytymisestä aiheutuu esimerkiksi häpeää tai rangaistuksia. (Mt., 255.)

Eriarvoisuudesta keskusteltaessa sosiaalityössä nousee usein esille taloudellinen eriarvoisuus. Toimintamahdollisuuksien teorian kautta tarkasteluna eriarvoisuus sen suhteen, mitä ihminen voi tosiasiallisesti saavuttaa, näyttää paitsi tulojen ja varallisuuden määrän kautta mutta myös siten, millaiset ovat ne sosiaaliset ja psyykkiset olosuhteet, joiden puitteissa ihminen toimii. (Sen 1995, 28.) Toimintamahdollisuuksien teoria kiinnittää huomiota ihmiselämään laajemmin eikä ainoastaan niihin resursseihin, joita ihmisellä on. Toimintamahdollisuuksien teoria tekee myös eron sille, tarkastellaanko ihmisten elämän keskiarvoja vai kiinnitetäänkö huomiota siihen, millaisen elämän ihminen onnistuu saavuttamaan. Tästä syystä toimintamahdollisuuksien teorian mukaan taloudellista hyvinvointia ei tulisi nähdä arvona vain itsensä vuoksi, vaikka resurssit voivat auttaa ihmistä saavuttamaan sen, mitä ihmisellä on syytä pitää elämässään tavoittelemisen arvoisena. (Sen 2009, 227, 253–254.)

Teorian mukaan toimintamahdollisuuksien tarjoaminen on julkisen vallan tehtävä. Julkisen vallan avulla tulisi edistää ihmiselämän kannalta tärkeimpiä toimintamahdollisuuksia tuemalla ihmisten sisäisten toimintamahdollisuuksien kehittymistä sekä tarjota ihmisille väyliä realisoida toimintamahdollisuuksiaan. (Nussbaum 2011, 19, 21.) Sisäisten toimintamahdollisuuksien kehittäminen tarkoittaa esimerkiksi sen tarkastelemista, millaisia tiedollisia välineitä ihmisellä on käytettävissään. Ympäristön merkitys ihmisen toimintamahdollisuuksille näyttää paitsi siten, millainen toimintaympäristö on, mutta myös siten, millaisia mahdollisuuksia se ihmiselle tarjoaa. (Sen 2009, 232, 248.)

On mahdollista, että ihminen elää ympäristössä, jossa toimintamahdollisuuksien realisoiminen on estynyt. Nussbaum (2011) huomauttaakin, että eri yhteisöjen välillä on suuria eroavaisuuksia sen suhteen, mitä ihmisen elämältä odotetaan tai millaisia koulutukseen, työllisyyteen tai terveyteen liittyviä toimintamahdollisuuksia ihmisillä on käytettävissään (mt., 115). Aaltio (2013) toteaa, että mikäli ihmisen toimintamahdollisuudet ovat ihmisten ympäristössä estyneet, ihmisen oma autonomia ei riitä tilanteen ratkaisemiseen, vaan hän tarvitsee esimerkiksi hyvinvointipalvelujen kautta apua tilanteen selvittämiseen. Palvelujärjestelmän yksi tehtävä on luoda perusedellytykset ihmisen toimintamahdollisuuksille. Hyvinvointipalvelut, kuten sosiaalityö, ovat välttämättömiä jokaisen ihmisen osallisuuden mahdollistamiseksi. (Mt., 68–70.)

Taloudellista hyvinvointia mittaavana välineenä on laajasti käytetty materiaalista elintaso mittaavia mittareita, kuten bruttokansantuotetta. Taloudellisen hyvinvoinnin ymmärtäminen vain näiden mittarien avulla jättää huomiomatta sen, että ihmisten taloudellinen hyvinvointi vaihtelee eri ihmisryhmissä. (Aaltio 2013, 52.) Esimerkiksi Sen (2009) toteaa teoksessaan, että jopa vauraiden maiden sisällä vähäosaisten ihmisten keskimääräinen elinikä vastaa niiden ihmisten elinikää, jotka asuvat kehitysmaissa (mt., 226). Materiaalista hyvinvointia mittaavien mittareiden ohella on käytetty hyvinvoinnin mittareina myös eräänlaisia sosiaalisia indikaattoreita, jotka keskittyvät kuvaamaan esimerkiksi kuolleisuutta, köyhyyttä tai lukutaitoa. Sosiaalisten indikaattoreiden käyttäminen hyvinvoinnin mittaamiseen ei kuitenkaan kerro siitä, miten ihmiset tosiasiallisesti kokevat hyvinvointinsa. Objektiiiset indikaattorit jättävät huomiomatta sen, että ihmisen saavuttama objektiiivinen hyvinvointi ja hänen tosiasialliset elämälleen asettamat tavoitteet eivät välttämättä vastaa toisiaan. (Aaltio 2013, 53.)

Oikeudenmukaisuusteorioiden sisällä on käyty keskustelua eri näkökulmien vahvuuksista ja heikkouksista. Sen (2009) argumentoi, että toimintamahdollisuuksien teorian näkökulmasta Rawlsin perushyödykkeiden teoria ei ota riittävän hyvin huomioon ihmisten erilaisuutta. Rawlsin teoriassa perushyödykkeet ovat hyödykkeitä, joita kaikki rationaaliset ihmiset omista erityispiirteistään riippumatta haluavat ja tarvitsevat. Ingrid Robeyns (2016) kirjoittaa, että toimintamahdollisuuksien teorian näkökulmasta ajatus perushyödykkeistä näyttäyty joustamattomana oikeudenmukaisuuden mittarina. Toisaalta rawlsilaisen teorian tutkijat

argumentoivat, että oikeudenmukaisuusteoria tarvitsee kestävätkä oikeudenmukaisuusperiaatteet, sillä subjektiivisten määritelmien ongelmaksi muodostuu niiden yhteismitattomuus. On argumentoitu, että toimintamahdollisuuksien teorian heikkoutena on pyrkimys kaikkien erilaisten ihmisten tuottamien hyvän elämän käsitysten hallintaan, mikä tekee teoriasta lopulta käyttökelvottoman.

Toimintamahdollisuuksien teoria on saanut kritiikkiä myös eron tekemisessä utilitarismiin. Robeyns (2016) toteaa, että vaikka toimintamahdollisuuksien teoria asettuu tarkastelemaan utilitarismia kriittisesti, on toimintamahdollisuuksien teorian kritiikissä kiinnitetty huomiota siihen, että ajatus kyvyistä ei täysin kykene huomioimaan perusvapauksien sosiaalisia, institutionaalisia ja deonttisia näkökohtia. Siten toimintamahdollisuuksien teorian kriittinen suhtautuminen utilitarismiin voi olla lähtökohtaisesti perusteltua, mutta teoria ei välttämättä onnistu ratkaisemaan utilitarismin ongelmaa.

3.3 Periaatteina toimijuus ja vapaus

Toimintamahdollisuuksien teoria mieltää ihmisen itsessään päämääräksi, jolla tulisi olla käytettävissään ihmisarvoisen elämän kannalta riittävät mahdollisuudet olla ja toimia (Nussbaum 2011, 18). Jo Aristoteles (384–322 eaa.) on todennut, että ihmisen tulee voida toteuttaa kaikkia kykyjään ja mahdollisuuksiaan. Kykyjen ja mahdollisuuksien toteuttaminen edellyttää, että ihmisellä on riittävästi toimintamahdollisuuksia. Toimintamahdollisuuksien teorian mukaan ihmisen elämä koostuu erilaisten toimintojen yhdistelmästä (Aaltio 2013, 54). Ihmisenä olemisen tarkoittaa siten erilaisia toimintoja, olemista ja tekemistä, ja hyvinvoinnin tarkastelun tulisi ottaa tämä toiminnallinen olemus huomioon (Sen 2009, 39). Ymmärtämisen taustalla on ihmiskäsitys, jonka mukaan ihminen nähdään olemukseltaan toimivana olentona. Tällaista ymmärtämisen tapaa esimerkiksi Niemelä (2009) kutsuu sosiaalityön teoreettisen analyysin keskeiseksi lähtökohdaksi (mt., 209).

Käytännössä riittävät toimintamahdollisuudet tarkoittavat, että ihmisellä tulee olla mahdollisuus valita ja mahdollisuus vapauteen. Ihmisen vapauden ja valinnan vapauden alueiden

tukeminen edistää ihmisen toimintamahdollisuuksia. Toimintamahdollisuuksien teoria esittää, ettei ole tarkoituksenmukaista olettaa, että eri ihmiset haluavat elämältään samoja asioita, vaan sen sijaan antaa ihmiselle mahdollisuus valita niitä asioita, joita hänellä on syytä arvostaa. (Nussbaum 2011, 18, 25.) Sen (2009) ilmaisee saman asian todeten, että toimintamahdollisuuksien teorian näkökulmasta tulisi olla kiinnostunut siitä, millainen vapaus ihmisellä on valita erilaisia elämäntyylyjä ja -tapoja (mt., 227). On huomattava, että toimintamahdollisuuksien teoriassa vapaudella ei tarkoiteta vain niitä vapauksia, joita ihmisellä on muodollisesti tai juridisesti olemassa, vaan vapauksia, jotka ovat tosiasiaassa ihmisen saavutettavissa (Robeyns 2016).

Sen (2009) tarkentaa, että vapaus itsessään on tärkeää ensinnäkin sen vuoksi, että se auttaa ihmistä saavuttamaan tavoittelemiaan asioita. Tätä kutsutaan vapauden kulminaatio-ulottuvuudeksi. Toiseksi vapaus on tärkeää siksi, että sen avulla varmistetaan, että ihminen ei toimi tai tee valintoja pakotettuna. Tätä kutsutaan vapauden prosessi-ulottuvuudeksi. Sen erottelee toisistaan vapauden kapean ja laajan ymmärtämistavan. Vapauden kapeassa ymmärtämisessä merkitystä on vain lopputuloksella eli kulminaatio-ulottuvuudella. Laajassa ymmärtämisessä merkitystä on tämän lisäksi prosessi-ulottuvuudella eli sillä, miten ihminen onnistui lopputuloksen saavuttamaan. (Mt., 228, 230.)

Toimintamahdollisuuksien teorian näkökulmasta tavoiteltavia ovat siis sellaiset vapaudet, joita ihmisellä on syytä arvostaa. Séverine Deneulin ja Allister McGregor (2009) kirjoittavat artikkelissaan, että on oleellista määritellä, mitä nämä asiat ovat. Senin toimintamahdollisuuksien teoria pidättäytyy määrittelemästä niitä toimintamahdollisuuksia, joita ihmisellä on syytä arvostaa ja joita siten tulisi myös julkisen vallan edistää. Senin teoriassa ajatuksena on, että jokaisessa yhteiskunnassa tulisi käydä erikseen keskustelua toimintamahdollisuuksien oikeudenmukaisesta jakautumisesta. Deneulin ja McGregor arvioivat Senin toimintamahdollisuuksien teoriaa tältä osin puutteelliseksi. (Mt., 10.) Nussbaum (2011) on osoittanut kritiikkiä juuri Senin pidättäytymisestä toimintamahdollisuuksien oikeudenmukaisuuden jaon määrittelyä kohtaan. Nussbaum myös argumentoi, että yhteiskunnan toimintamahdollisuuksien oikeudenmukaisen jaon keskusteluun osallistuminen ei ole kaikille ihmisille mahdollista. Nussbaum (2011) esittääkin, että on järkevää pohtia sitä, tuleeko ihmiselle antaa vapaus valita esimerkiksi asioita, jotka tuhoavat muita toimintamahdollisuuksien alueita.

Nussbaumin teorian mukaan on siis olemassa eritasoisia toimintamahdollisuuksia: niitä, jotka ovat tärkeitä, ja niitä, jotka ovat vähemmän tärkeitä ja jopa pahoja. (Mt., 26, 28.)

Nussbaum (2011) määrittelee kymmenen toimintamahdollisuutta, jotka ovat ihmisarvoisen elämän kannalta kaikkein keskeisimpiä. Nämä ovat 1. elämä, 2. ruumiin terveys, 3. ruumiin koskemattomuus, 4. aistit, mielikuvitus ja ajatukset, 5. tunteet, 6. käytännön järkeily, 7. kuuluminen, 8. muut eliölajit, 9. leikki ja 10. omaisuuden kontrollointi. Jokainen näistä toimintamahdollisuuksista on siten perustavanlaatuinen oikeus, että yhtä oikeutta ei voida korvata esimerkiksi antamalla enemmän toista. (Mt., 32–35.) Nussbaumin esittämillä keskeisillä toimintamahdollisuuksilla on paljon yhtymäkohtia Ihmisoikeuksien julistuksen kanssa. Ne molemmat omaksuvat lähtökohdaksi sen, että tietyt ihmisyyden perusteella saavutettavat oikeudet ovat edellytys ihmisarvoiselle elämälle. Molempien lähtökohtana on lisäksi se, että ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle, niitä ei voida luovuttaa, ne ovat perustavanlaatuisia ja ne ovat keskenään toisistaan riippuvaisia. (Suomen YK-liitto, b.)

4 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Kirjallisuuskatsauksessa hyvät tutkimuskysymykset ohjaavat tutkimuksen tekoa koko prosessin ajan. Tutkimuskysymyksen tulee olla tarkasti määritelty ja rajattu siten, että se on mahdollista toteuttaa asetetussa aikataulussa. (Aveyard 2014, 19–20.) Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin vaikuttavia tekijöitä on tunnistettu sosiaalitieteitä koskevassa aikaisemmassa tutkimuksessa. Toimintamahdollisuuksien teorian tutkimusta voidaan jäsentää kolmessa erilaisessa tasossa: Voidaan tutkia, mitä ihminen arvostaa, mitä toimintamahdollisuutta tulisi kulloisessakin tilanteessa edistää ja millaisia vaikutuksia varsinaisella aktiivisella toimintamahdollisuuksien edistämiseen kohdistetulla toiminnalla on ollut. (Alkire 2005, 119.) Tutkimuksen tuloksia reflektoidaan näillä eri tasoilla kahden tutkimuskysymyksen avulla.

Tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksinä ovat:

1. *Mitkä tekijät vaikuttavat nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin sosiaalitieteitä koskevien tutkimusten perusteella?*

2. *Miten nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia on voitu edistää sosiaalityön keinoin tutkimusten perusteella?*

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä teoreettisessa tiedonmuodostuksessa tavoitellaan ymmärrystä siitä, mistä tutkittavassa ilmiössä on syvimmillään kysymys (Niemelä 2009, 210). Käsitteellä *vaikuttaa* tarkoitetaan tässä tutkimuksessa jonkin asian olemista osallisena tutkittavaan ilmiöön. Vaikutusten tutkimisessa tavoitellaan ymmärrystä siitä, millaista vaikutusta ilmiöön tavoitellaan, mihin vaikutus kohdistuu ja miten vaikutus onnistuu muutoksen aikaansaamisessa. Jotta voitaisiin lähestyä ymmärrystä siitä, mitkä tekijät nuorten toimintamahdollisuuksiin vaikuttavat, saattaa olla hyödyllistä tarkastella asiaa myös negaation

kautta eli kiinnittää huomiota myös siihen, minkä seikkojen ei ole tutkimusten perusteella havaittu vaikuttavan nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin.

Tutkimuksen toisena tavoitteena on selvittää, millaista tietoa sosiaalitieteissä on tuotettu sosiaalityön keinoista nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien edistämiseksi. Tätä kautta voidaan saada käsitystä siitä, millaista tietoa sosiaalityön keinoista vielä tarvitaan toimintamahdollisuuksien teoriasta käsin tarkasteltuna. Käytännön tiedonmuodostus eroaa teoreettisen tiedon muodostuksesta siten, että käytännön tiedon tavoitteena on saada tietoa siitä, miten sosiaalityön tekeminen onnistuu. (Niemelä 2009, 210.) Sosiaalityön keinojen ymmärtäminen ihmisen taloudellisten toimintamahdollisuuksien edistämiseksi on merkityksellistä käytännön sosiaalityön kannalta ja se antaa käsitystä siitä, mitä on tarpeen huomioida käytännön työn kehittämisessä.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen tekemisen prosessia. Ensimmäiseksi luvussa 5.1 taustoitetaan sitä, millainen systemaattinen kirjallisuuskatsaus on tutkimusmetodina ja millaista tietoa sillä voidaan tavoitella. Seuraavaksi luvussa 5.2 arvioidaan tutkimuksen tekemisen kannalta keskeisiä reliabiliuteen ja validiteettiin vaikuttavia tekijöitä. Kolmanneksi luvussa 5.3 kuvaillaan tutkimusaineiston hakuprosessi, johon liittyy haussa käytettävien käsitteiden määrittäminen, hakujen suorittaminen ja seulominen. Lopuksi luvussa 5.4 esitellään analysointimenetelmä.

5.1 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimusmetodina

Sosiaalityön tutkimus ja teoria on hyvin eriytynyttä ja hajanaista. Sosiaalityeissä kaivataan työn käytäntöjen taustalla vaikuttavien käsitysten jäsentämistä työn kehittämiseksi ja arvioinnin tueksi, sillä tärkeitä päätöksiä tehtäessä ei voida luottaa pelkästään kokemukseen tai ”mututuntumaan”. (Aveyard 2014, 9; Mäntysaari, Pohjola & Pösö 2009, 7.) Näyttöön perustuva sosiaalityö edellyttää formaalimpia tiedonmuodostuksen keinoja (Laaksonen, Niemi-Kuusisto & Saranto 2009, 31). Käytännössä näyttöön perustuva sosiaalityö edellyttää, että tunnistetaan ne kysymykset, joihin kaivataan vastauksia käytännön työn tueksi (Aveyard 2014, 9). Tähän tarpeeseen voidaan vastata kirjallisuuskatsauksen keinoin.

Kirjallisuuskatsauksen avulla on mahdollista koota jo olemassa olevaa tietoa, sillä kirjallisuuskatsaus on, kuten Ari Salminen (2011) sitä kutsuu, ”tutkimusta tutkimuksesta” (mt., 1). Kirjallisuuskatsauksessa aihealuetta koskevat relevantit tutkimukset kootaan yhteen ja niistä muodostetaan uusi kokonaisuus, joka tuottaa entistä vahvempaa tietoa aiheesta (Aveyard 2014, 9; Laaksonen ym. 2009, 28). Katsauksessa tiivistetään ja uudelleen arvioidaan alan tutkijoiden ja asiantuntijoiden tuottamaa aineistoa (Fink 2005, 3). Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan edistää teorian kehittämistä sekä paljastaa uusia näkökulmia (Aveyard 2014,

16; Laaksonen ym. 2009, 26). Helen Aveyard (2014) esittää, että kirjallisuuskatsauksen voidaan nähdä olevan käytännön kannalta käyttökelpoisempi kuin minkään muun yksittäisen tutkimuksen, sillä kirjallisuuskatsaus tarkastelee yksittäisen tutkimuksen tuloksia laajemmassa kontekstissa eli suhteessa toisiinsa (mt., 17).

Kirjallisuuskatsauksen keinoin voidaan siis koota kokonaisymmärrystä jostain tietystä teemasta. Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan kartoittaa olemassa olevan tiedon aukkoja ja paikantaa tulevaisuuden tutkimustarpeita. Tämä tutkimus toteutetaan systemaattisena kirjallisuuskatsauksena. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan uudelleen analysoida laajasti erilaisin metodologisoin tavoin kerättyä tietoa sekä siten edistää tutkitun aiheen uudelleen ymmärtämistä. Tämän kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on olla systemaattinen ja täsmällinen, minkä vuoksi tässä katsauksessa noudatetaan systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tavoin tiukkaa protokollaa. (Aveyard 2014, 10; Laaksonen ym. 2009, 28; Sower, Ellis & Dessel 2010, 504–505, 512.) Aveyard (2014) ehdottaa, että kirjallisuuskatsauksessa tutkimuksen hahmottamiseksi on hyödyllistä laatia ajatuskartta (mt., 24). Laadittu ajatuskartta esitetään liitteessä 2.

5.2 Tutkimuksen reliaabelius ja validiteetti

Tutkimuksen luotettavuuden varmistamiseksi on arvioitava tutkimuksen reliaabeliutta ja validiteettia. Reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.) Toistettavuuden vuoksi on keskeistä, että tutkimuksessa raportoidaan tarkasti, miten kuvatut tutkimustulokset on saavutettu. Kirjallisuuskatsauksessa tämä tarkoittaa tutkimusaineiston hakuprosessin sekä tutkimukseen valitun aineiston tarkkaa kuvaamista (Dixon-Woods, Bonas, Booth, Jones, Miller, Sutton, Shawn, Smith & Young 2006, 31). Tässä tutkimuksessa tutkimusaineiston haku on kuvattu tarkasti vaiheittain luvussa 5.3 ja valitut tutkimukset luvussa 6. Valittujen tutkimusten bibliografiset tiedot, niiden aiheet ja tutkimusmenetelmät on kuvailtu liitteessä 1.

Validiteetti eli pätevyys tarkastelee, kuinka hyvin käytetyllä tutkimusmenetelmällä on mitattu sitä, mitä on ollut tarkoitus mitata (Hirsjärvi ym. 2009, 231). Kirjallisuuskatsauksen validiteettia edistää kaksi seikkaa: 1. aineistoksi valittujen tutkimusten laatu ja 2. tutkimusten vastaavuus asetettuun tutkimuskysymykseen. Tutkimusten laadun varmistamiseksi tutkimushakuja on arvioitu kriittisesti ja vain hyvälaatuiset tutkimukset on valittu lopulliseen tutkimusaineistoon. Kunkin tutkimuksen kriittinen arviointi on kuvattu liitteessä 1. Tutkimuksen laatua sekä sen vastaavuutta asetettuun tutkimuskysymykseen on pohdittu luvussa 11.

5.3 Tutkimusaineiston haku

Kirjallisuuskatsauksen ensimmäinen vaihe on kirjallisuuden potentiaalisten lähteiden kartoittaminen. Alan akateemisten tietokantojen käyttö parantaa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuksen laatua. (Sower ym. 2010, 505–506.) Tutkimuksen tietokannoiksi on valittu sosiaalitieteiden keskeiset tietokannat, jotka ovat Social Services Abstracts (Proquest) ja Academic Search Elite (Ebsco). Tutkimuksen seuraava vaihe on laatia lista tutkimuksen avainkäsitteistä, joiden avulla tietoa haetaan. Tämä on tärkeä osa tutkimusta. (Sower ym. 2010, 506; Laaksonen ym. 2009, 28.) Avainkäsitteen määrittelyn apuna käytetään taustateoriassa käytettyjen käsitteiden kartoittamista sekä muiden lähikäsitteiden kartoittamista. Avainsanoilla on myös synonyymejä eli samaa asiaa tarkoittavia sanoja sekä taivutusmuotoja. Tässä tutkimuksessa tulee huomioida, että aineiston haku kohdistuu sekä suomen- että englanninkielisiin tutkimuksiin.

Taloudelliset toimintamahdollisuudet -termi on englanninkielisessä lähdemateriaalissa käännetty sanaksi *financial capabilities* tai yksikkömuodossa *financial capability*. Näiden lisäksi haussa hyödynnettiin lähdekirjallisuuden perusteella keskeisimpiä taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin liittyviä käsitteitä. Näitä olivat *taloudellinen lukutaito*, *financial literacy* ja *taloudellinen koulutus*, *financial education*. Tutkimusta haluttiin tehdä nimenomaisesti sosiaalityön kentältä, joten hakua rajaaviksi käsitteiksi valittiin vielä *sosiaalityö*, *social work* ja *sosiaalipalvelut*, *social services*. Ensimmäinen haku tehtiin edellä esitetyillä käsitteillä Social Services Abstracts -tietokantaan. Ensimmäisen haun jälkeen huomattiin, että

tutkimusta tuli rajata, sillä relevantteja hakutuloksia oli paljon. Tutkimusta päädyttiin rajata koskemaan nuoria. Toinen haku tehtiin Academic Search Elite -tietokantaan. Hakusanoina käytettiin edellisten lisäksi hakusanoja, *nuoruus*, *teini*, *nuoret*, joiden vastaavia englannin kielisiä käsitteitä olivat *youth*, *adolescents*, *young people*, *teen* ja *young adults*. Seuraavaksi esitetään tutkimushakuprosessi taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Tutkimushaut

Tietokanta	Käytetyt hakusanat	Haku suoritettu	Hakutulosten määrä
Social Services Abstracts	Haku 1: ”financial capabilities” tai ”financial capability” tai ”financial literacy” tai ”financial education” ja ”social work” tai ”social services” Haku 2: ”taloudelliset toimintamahdollisuudet” tai ”taloudellinen lukutaito” tai ”taloudellinen koulutus” ja ”sosiaalityö” tai ”sosiaalipalvelut”	15.10.2018	158
Academic Search Elite	Haku 1: ”financial capabilities” tai ”financial capability” tai ”financial literacy” tai ”financial education” ja ”social work” tai ”social services” ja ”youth” tai ”adolescents” tai ”young people” tai ”teen” tai ”young adults” Haku 2: ”taloudelliset toimintamahdollisuudet” tai ”taloudellinen lukutaito” tai ”taloudellinen koulutus” ja ”sosiaalityö” tai ”sosiaalipalvelut” ja ”nuori”, ”nuoruus”, ”teini”	16.10.2018	32

Tutkimusaineistoksi valittaville tutkimuksille määritellään kriteerit, jotka ovat yhtenevät tutkimuskysymysten kanssa. Kriteerejä kutsutaan sisäänotto- ja poissulkukriteereiksi. (Aveyard 2014, 11; Laaksonen ym. 2009, 28.) Lisäksi tutkimuksen aineistojen valintaan voidaan asettaa nk. käytännön seula. Käytännön seula tarkoittaa sitä, että esimerkiksi julkaisukieli tai vuosiluvut voidaan asettaa kriteereiksi. (Salminen 2011, 10.) Seuraavaksi esitetään tähän tutkimukseen hyväksytyille aineistolle asetetut kriteerit.

Käytännön seula

- Koko tutkimus on saatavana maksuttomasti luettavaksi.
- Tutkimuksen julkaisukielenä on englanti tai suomi.

Sisäänottokriteerit

- Tutkimuksen tulee pohjautua todelliseen tutkimukseen, eli siinä on käytetty jotain selkeää tutkimusmenetelmää.
- Tutkimuksen tulee olla riittävän tuore (julkaistu vuosina 2000–2018).
- Tutkimus on julkaisu tieteellisessä lähteessä.
- Tutkimus käsittelee nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia.

Poissulkukriteerit

- Tutkimusta ei voida pitää laadukkaana tai luotettavana.
- Tutkimus on julkaistu vuonna 1999 tai aikaisemmin.
- Tutkimus ei rajoitu käsittelemään nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia.

Kriteerien täyttymisen arvioimiseksi tutustuttiin ensin kunkin tutkimusartikkelin tiivistelmiin, sillä pelkän otsikon perusteella on vaikeaa määritellä, täyttääkö tutkimus asetut kriteerit. Tiivistelmästä käy ilmi tutkimuksen pääpiirteet. (Aveyard 2014, 83–84.) Mikäli tämän perusteella todettiin, että tutkimus saattaa täyttää kriteerit, tutkimus otettiin tarkemmin luettavaksi. Suurin osa tutkimuksista rajautui pois tiivistelmän perusteella. Seuraavassa taulukossa 2 esitetään tutkimuksen seulonnan perusteella rajautuneet ja lopulliseen tutkimusaineistoon valikoituneet tutkimukset lukumäärän mukaan.

TAULUKKO 2. Tutkimushakujen seulonta

Tiivistelmän perusteella hylättyjen lukumäärä	Tutkimuksen perusteella hylättyjen lukumäärä	Aineistoon valittujen lukumäärä
152	17	21

5.4 Kriittinen tulkitseva synteesi

Kriittinen tulkitseva synteesi (Critical Interpretive Synthesis, CIS) on analysointitapa, joka mahdollistaa sekä laadullisten että määrällisten tutkimusten hyödyntämisen kirjallisuuskatsauksessa. Kirjallisuuskatsauksessa ei aina ole tarkoituksenmukaista pidättäytyä vain määrällisissä tai laadullisissa tutkimuksissa, mikäli saatavilla on molemmiin metodologisiin keinoin tuotettuja tutkimuskysymyksen kannalta relevantteja tuloksia. (Dixon-Woods ym. 2006, 38–39.) Kirjallisuuskatsauksen analysointi lähtee liikkeille samoista lähtökohdista kuin aineistolähtöinen sisällönanalyysi; se on analysointitapa, jossa aineisto järjestetään uudelleen eheäksi kokonaisuudeksi (Sarajärvi & Tuomi 2009, 108). Kirjallisuuskatsauksessa aineistoa analysoidaan siten, että yksittäisistä tutkimuksista etsitään yhdenmukaisuuksia ja eroavaisuuksia, jotka lopulta kootaan yhteen ja järjestellään uudella tavalla. Aineistoa järjestellään uudelleen teemoittelemalla aineistosta nousevat aihealueet. Tutkimus tehdään aineistolähtöisesti, sillä kirjallisuuskatsauksessa on tärkeää suhtautua mahdollisimman neutraalisti ja objektiivisesti aineistosta saataviin tutkimustuloksiin nähden. (Aveyard 2014, 31, 61, 139, 144.)

Tässä tutkimuksessa aineisto tarkoittaa tutkimukseen valittuja aikaisempia tutkimuksia. Tutkimuksen aineiston analysointi aloitettiin siten, että kaikki tiivistelmän seulonnan perusteella valikoituneet tutkimukset luettiin läpi. Näitä tutkimuksia oli yhteensä 38. Tutkimuksista poimittiin niiden keskeinen tutkimustehtävä ja tutkimusmenetelmät sekä tutkimuksen tärkeimmät tulokset. Kaikkia tutkimuksia arvioitiin kriittisesti. Tutkimukset jaettiin tulosten perusteella neljään eri kategoriaan: tutkimukset, jotka vastaavat kysymykseen 1; tutkimukset, jotka vastaavat kysymykseen 2; tutkimukset, jotka vastaavat molempiin tutkimuskysymyksiin; sekä tutkimukset, jotka eivät vastaa tutkimuskysymykseen ja sen vuoksi hylättiin.

Tutkimuksen tulosten analyysi aloitettiin jakamalla kahteen eri tutkimuskysymykseen saadut tulokset erikseen ja analysoimalla näitä ensin suhteessa toisiinsa. Tämän jälkeen tuloksia tarkasteltiin suhteessa teoreettiseen viitekehykseen hyödyntäen tässä abduktiivista päättelyä. Tutkimuksen tulokset esitetään luvuissa 7, 8 ja 9. Tutkimuksessa vältetään käyttämästä liian kriittistä kuvailutapaa ja pyritään siihen, että tutkimustulokset on raportoitu selkeästi ja tiiviisti sekä esittämistapa on organisoitu hyvin (Sower ym. 2010, 511). Kirjallisuuskatsauksen

tulosten raportointi on rakennettu siten, että raportointi etenee yleisistä tuloksista yksityiskohtaisempiin tuloksiin (Yegidis & Weinbach 1996). Johtopäätöksissä kirjoitetaan vielä tiivistetyksi auki tutkimuksen tärkeimmät tulokset suhteessa taustateoriaan ja tuodaan esiin lisäksi tutkimustiedon aukot, jatkotutkimusehdotukset sekä suosituksia käytännön työhön nähden (Aveyard 2014, 15).

6 SOSIAALITIEEELLINEN TUTKIMUS AINEISTONA

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen aineistoon valikoituneet tutkimukset. Luvussa 6.1 esitellään aineistoon valitut tutkimukset ja niiden bibliografiset tiedot. Luvussa käsitellään sitä, miten tutkimukset jakaantuvat tutkimusmetodin, julkaisuajankohdan sekä julkaisijan perusteella. Luvussa 6.2 tarkastellaan aineistoon valittujen tutkimusten kohteita ja painopisteitä. Luvussa tarkastellaan tutkimusten jakaantumista kohdemaanosan ja kohderyhmänä olleiden nuorten iän mukaan sekä esitellään teemoittelun perusteella eri teemojen esiintymistä tutkimuksissa.

6.1 Aineistoon valitut tutkimukset

Tutkimuksen aineistoksi valikoitui seulonnan jälkeen yhteensä 21 tutkimusta. Suurin osa tutkimuksista eli yhteensä 13 vastasi tutkimuskysymykseen 1: Mitkä tekijät vaikuttavat nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin sosiaalityöä koskevien tutkimusten perusteella? (Savla & Jorgensen 2010; Webley & Nyhus 2012; Sohn, Joo, Grable, Lee & Kim 2012; Deng & Meng 2013; Chowa & Despard 2014; Trejos-Castillo, Davis & Hipps 2015; Peters, Sherraden, & Kuchinski 2016; Cheak-Zamora, Teti, Peters & Maurer-Batjer 2017; Kagotho, Nabunya, Ssewamala, Mwangi & Njetnga 2017; Zhan & Xiang 2018; Poirier, Wilkie, Sepulveda & Uruchima 2018; Sinha, Tan & Zhan 2018; Kiliyanni & Sivraman 2018.)

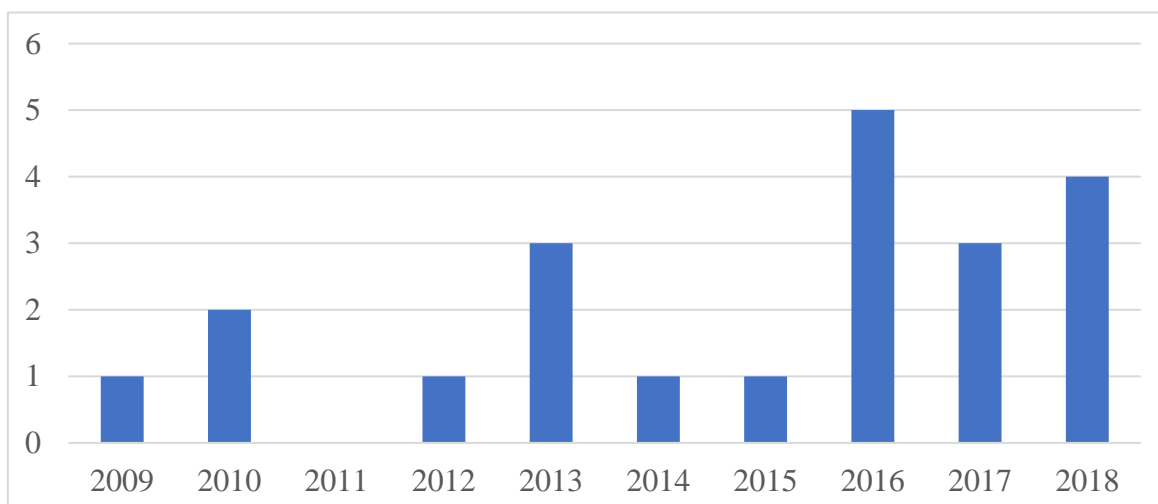
Yhteensä kuusi tutkimusta vastasi tutkimuskysymykseen 2: Miten nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia on voitu edistää sosiaalityön keinoin tutkimusten perusteella? (Scalon, Buford & Dawn 2009; Ssewamala, Karimli, Han & Ismayilova 2010; Chan, Lai, Ng & Lau 2013; Jennings, Ssewamala & Nabunya 2015; Curley, Ssewamala, Nabunya, Ilic & Keun 2016; Cheng, Lo & Weber 2017.) Kaksi tutkimusta vastasi molempiin tutkimuskysymyksiin (Scannapieco, Smith & Blakeney-strong 2015; Shipiegel & Simmel 2016).

Tutkimuksessa oli mukana sekä määrällisiä, laadullisia että monimenetelmällisiä tutkimuksia. Suurin osa tutkimuksista eli yhteensä 16 oli määrällisiä tutkimuksia. Laadullisia tutkimuksia oli mukana kolme ja monimenetelmällisiä kaksi. Taulukossa 3 on esitetty tutkimusten jakautuminen eri tutkimusmetodeihin.

TAULUKKO 3. Tutkimusten jakautuminen tutkimusmetodin mukaan

Tutkimusmetodi	Lukumäärä
Määrällinen tutkimus	16
Laadullinen tutkimus	3
Monimenetelmällinen tutkimus	2

Tutkimusaineistoon haettiin aikavälillä 1.1.2000–30.9.2018 julkaistuja tutkimuksia. Aineistoon valitut tutkimukset ajoittuivat vuosien 2009–2018 välille. Kaikkein eniten valittuja tutkimuksia oli julkaistu vuonna 2016, sillä valituista tutkimuksista yhteensä viisi oli julkaistu kyseisenä vuonna. Yli puolet tutkimuksista eli yhteensä 12 oli julkaistu kolmen viimeisen vuoden aikana eli vuosina 2016–2018. Valitut tutkimukset olivat siten hyvin tuoreita. Tutkimusten jakautuminen on esitetty kuviossa 1 julkaisuvuosiluvun mukaan.

KUVIO 1. Tutkimusten jakautuminen julkaisuvuoden mukaan

Kaikki valitut tutkimukset oli julkaistu tieteellisissä lähteissä. Julkaisseita lähteitä oli valittu aineistossa yhteensä 12. Kaikkein eniten aineistoon valittuja tutkimuksia oli julkaissut Children and Youth Services Review, joka oli julkaissut valituista tutkimuksista yhteensä viisi. Kaikissa muissa lähteissä oli julkaistu vain yksi tai kaksi tutkimusta. Tutkimuksen julkaisijat on esitelty seuraavassa taulukossa 4 tutkimusten lukumäärän mukaan.

TAULUKKO 4. Tutkimusten jakautuminen julkaisijan mukaan

Julkaisija	Lukumäärä
Children and Youth Services Review	5
Child Welfare	2
China Journal of Social Work	2
Journal of Adolescence	2
Journal of Social Services Research	2
Journal of Child and Family Studies	1
Family Relations	1
Journal of Family and Economic Issues	1
AIDS Care	1
Child and Adolescent Social Work Journal	1
International Social Work	1
Journal of Public Child Welfare	1
Economics of Education Review	1

6.2 Aineistoon valittujen tutkimusten kohteet ja painopisteet

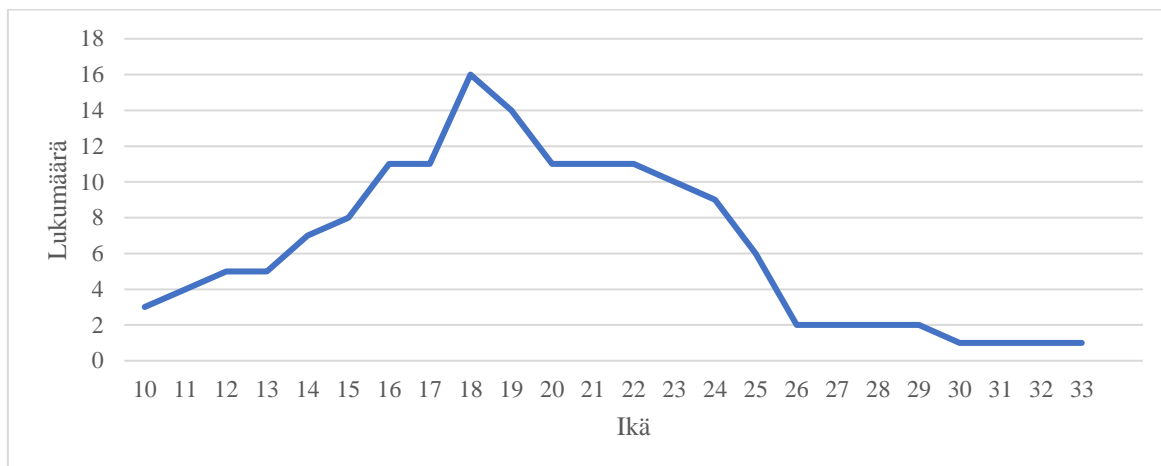
Kaikkien tutkimusten julkaisukielenä oli englanti. Tutkimuksen kohdemaanosa kuitenkin vaihteli. Tutkimuksessa oli edustettuna Pohjois- ja Väli-Amerikan maita, Euroopan maita, Afrikan maita sekä Aasian maita. Seuraavassa taulukossa 5 on esitetty tutkimusten jakautuminen tutkimuksen kohdemaanosan mukaan. Tutkimuksen käytännön seulana oli vaatimus, että tutkimukset on julkaistu suomen tai englannin kielellä. Tämä saattoi vaikuttaa tutkimusten kohdemaanosan jakautumiseen siten, että eniten tutkimuksista oli toteutettu Amerikassa (yhteensä 11).

TAULUKKO 5. Tutkimusten jakautuminen kohdemaanosan mukaan

Tutkimuksen kohdemaanosa	Lukumäärä
Amerikka	11
Afrikka	5
Aasia	4
Eurooppa	1

Aineistoon valituissa tutkimuksissa oli mukana eri-ikäisiä nuoria. Tutkimusten kohderyhmänä olleiden nuorten ikä vaihteli 10 ja 33 ikävuoden välillä. 16–22-vuotiaat kuuluivat kohderyhmään yli puolessa tutkimuksista, 18-vuotiaat jopa 16 tutkimuksessa. Yli 30-vuotiaat kuuluivat kohderyhmään ainoastaan yhdessä tutkimuksessa. Myös 26–29-vuotiaat kuuluivat kohderyhmään vain harvoin, sillä he kuuluivat vain kahden tutkimuksen kohderyhmään. Tutkimukset on esitelty kuviossa 2 kohderyhmänä olleiden nuorten iän perusteella jaoteltuna. Kahdessa tutkimuksessa ei ollut tarkkaan määritelty kohderyhmänä olleiden nuorten ikää. Nämä tutkimukset olivat Sohnin ja kollegoiden (2012) tutkimus sekä Ssewamalan ja kollegoiden (2010) tutkimus. Sohnin ja kollegoiden (2012) tutkimuksessa tutkimuksen kohderyhmänä olivat lukiolaiset korealaiset nuoret ja Ssewamalan ja kollegoiden (2010) tutkimuksessa 6.–7.-luokkalaiset afrikkalaiset nuoret. Tutkimusten kohderyhmänä olleiden nuorten ikää ei voida päätellä luokka-asteen perusteella, sillä Afrikan ja Korean koulujärjestelmässä

luokilla voi olla eri-ikäisiä nuoria. Sen vuoksi nämä kaksi tutkimusta on jätetty pois kuviosta 2.

KUVIO 2. Tutkimusten jakautuminen kohderyhmänä olleiden nuorten iän mukaan

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastanneista 15 tutkimuksesta nousi esille yhteensä neljä erilaista teemaa, joiden vaikutusta nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin oli tutkittu. Nämä neljä teemaa olivat nuorten yksilölliset ominaispiirteet, nuorten erityisen tuen tarve, vanhempien vaikutus sekä nuorten koulutus ja työllisyys. Jokaista teemaa oli käsitelty 6–12 tutkimuksessa. Eniten tutkimuksissa oli käsitelty koulutuksen ja työn vaikutuksia nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin, ja tätä teemaa käsiteltiin yhteensä 12 tutkimuksessa. Taulukossa 6 on kuvattu, kuinka monessa tutkimuksessa kutakin teemaa on käsitelty.

TAULUKKO 6. Teemojen esiintyminen tutkimuskysymykseen 1 vastanneissa tutkimuksissa

Teema	Teemaa käsittelevien tutkimusten lukumäärä
Nuorten yksilölliset ominaispiirteet	7
Nuorten erityisen tuen tarve	6
Vanhempien vaikutus	6
Nuorten koulutus ja työllisyys	12

Ensimmäisenä teemana tutkimuksista nousivat esille nuorten yksilölliset ominaispiirteet nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin vaikuttavana tekijänä. Tähän teemaan sisältyivät tutkimukset, joissa käsiteltiin sitä, millaisia vaikutuksia esimerkiksi iällä, sukupuolella, rodulla, siviilisäädyltä, asuinalueella tai seksuaalisella suuntautumisella on nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin. Toisena teemana esille nousivat erityisen tuen tarpeessa olevien nuorten taloudelliset toimintamahdollisuudet. Erityisen tuen tarpeita nuorilla oli fyysisen tai kognitiivisen toimintavajavuuden vuoksi tai siksi, että nuori oli lastensuojelun sijaishuollon asiakas. Vanhempien vaikutusta käsittelevä teema käsittää tutkimukset, joissa pohdittiin vanhempien tulojen ja koulutuksen sekä kasvatuksen vaikutuksia nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin. Neljäs teema sisältää tutkimukset, joissa tarkastellaan nuorten koulutusta ja työllisyyttä suhteessa taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin.

Toiseen tutkimuskysymykseen vastanneista kahdeksasta tutkimuksesta nousi esille kolme erilaista teemaa tutkimuksen kontekstien perusteella. Kaikki tutkimuskysymykseen 2 vastanneet tutkimukset käsitelivät jotain tiettyä sosiaalitieteisiin liittyvää interventiota. Intervention toteuttaminen ja sen vaikutukset ovat riippuvaisia siitä kontekstista, jossa tutkimus on toteutettu. Nämä kolme kontekstia olivat heikossa asemassa olevat nuoret Amerikan Yhdysvalloissa, lastensuojelun sijaishuollon asiakkaina olleet nuoret Amerikan Yhdysvalloissa sekä kehitysmaissa asuvat nuoret. Taulukossa 7 on kuvattu tutkimusten jakautuminen näiden kolmen kontekstin perusteella.

TAULUKKO 7. Teemojen esiintyminen tutkimuskysymykseen 2 vastanneissa tutkimuksissa

Teema	Teemaa käsittelevien tutkimusten lukumäärä
Heikossa asemassa oleville nuorille suunnatut interventiot Amerikan Yhdysvalloissa	2
Lastensuojelun sijaishuollon asiakkaana olleille nuorille suunnatut interventiot Amerikan Yhdysvalloissa	2
Kehittyvissä maissa asuville nuorille suunnatut interventiot	4

7 TAVOITTEIDEN MÄÄRITYMINEN

Nussbaum (2011) toteaa, että ihmiselle tulisi tarjota mahdollisuus valita, mitä asioita hän haluaa elämässään saavuttaa, sillä ihmiset eivät halua elämältään samoja asioita (mt., 18, 25). Toimintamahdollisuuksien teorian näkökulmasta ollaan kiinnostuneita siitä, millainen vapaus ihmiselle tarjoutuu erilaisten tavoittelemiansa asioiden saavuttamiseen (Sen 2011, 277). Tämän tutkimuksen tutkimuskysymysten näkökulmasta selvitettiin sitä, millaisten tekijöiden on tutkimuksissa havaittu vaikuttavan siihen, että nuori kykenee määrittelemään arvostamiaan asioita, sekä sitä, miten tutkimusten perusteella sosiaalityössä on onnistuttu edistämään nuorten kykyä määritellä arvostamiaan asioita. Luvussa 7.1 käsitellään vanhempien vaikutusta nuorten tavoitteiden määrittelyyn sekä luvussa 7.2 nuorten asettamien tavoitteiden selvittämistä tutkimuksissa.

7.1 Vanhempien vaikutus tavoitteiden määrittelyyn

Kolmen tutkimuksen (Webley & Nyhus 2012; Kagotho ym. 2017; Chowa & Despard 2014) mukaan vanhemmilla on vaikutusta nuorten tulevaisuuden suunnitteluun. Webleyn ja Nyhusin (2012) eurooppalaisia nuoria koskevassa tutkimuksessa oli kaksi tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää vanhempien taloudellisen sosiaalistamisen vaikutuksia nuorten aikuisten taloudelliseen käyttäytymiseen ja varallisuuden kerryttämiseen. Toisena tavoitteena oli tutkia, tarjoutuuko matalan tulotason ihmisryhmälle erilainen sosiaalistamisen kokemus. Tutkimuksessa nuoret aikuiset olivat iältään 18–32-vuotiaita. Tutkimukseen osallistuneita nuorista 6,7 prosenttia kertoi, että he eivät olleet saaneet vanhemmiltaan opetusta budjetoimiseen eivätkä olleet saaneet lainkaan kannustusta säästämiseen. Toisessa ääripäässä olivat nuoret aikuiset, jotka olivat saaneet käytännönläheistä apua budjetoimiseen, ja heidän vanhempansa olivat viestineet, että säästäminen on tärkeää. Tähän ääripäähän kuului tutkimukseen osallistuneista 19,7 prosenttia.

Tutkimukseen osallistuneista nuorista suurin osa, 66 prosenttia, kertoi, että he saivat vanhemmiltaan rahaa käyttöönsä, kun taas 13 prosenttia ei saanut. Loput saivat taskurahaa silloin tällöin. Suurimmalla osalla nuorista oli säästöjä, vain 9 prosentilla ei ollut. Suurimmalla osalla ei ollut sijoituksia tai vakuutussäästöjä, ja 25 prosentilla oli jonkinlaista velkaa. Tutkimuksessa todettiin, että vanhempien kannustus oli yhteydessä kykyyn säästää edellisen vuoden aikana, säästämisen suosimiseen tuhlaamisen sijaan, kykyyn kontrolloida kulutusta, taloudelliseen tietoisuuteen ja tulevaisuuteen orientoituneisuuteen. Sen vuoksi vanhempien tarjoama opetus budjetoimisesta, kannustus sekä käytännön neuvot auttoivat nuoria orientoitumaan tulevaisuuteen ja omaksumaan käyttäytymistapoja tulevaisuutta ajatellen. Vanhempien kannustuksella oli positiivinen vaikutus siihen, millaisen summan nuori oli kyennyt säästämään.

Kagothon ja kollegoiden (2017) tutkimuksessa selvitettiin huoltajien sosialisatiota nuoren talouden hallintaan ja säästämiskäyttäytymiseen vähävaraisissa perheissä Keniassa ja havaittiin, että huoltajien taloudellisiin asioihin osallistavalla kasvatustavalla oli vaikutuksia nuoren säästämiseen ja talouden hallintaan. Tutkimuksessa huoltajien osallistavalla kasvatustavalla tarkoitettiin sitä, missä määrin vanhempi tai huoltaja kommunikoi nuoren kanssa taloudellisista asioista, kuten säästämisen tärkeydestä, perheen säästötavoitteista, nuoren kulutuksesta, perheen varallisuudesta ja resursseista. Samoin kuin Webleyn ja Nyhusin (2012) tutkimuksessa niin ikään Kagothon ja kollegoiden (2017) tutkimuksessa todettiin, että ne nuoret, joita vanhemmat osallistivat taloutta koskevaan päätöksen tekoon, hallitsivat raha-asioitaan paremmin ja he säästivät rahaa todennäköisemmin.

Chowan ja Despardin (2014) tutkimuksessa oli selvitetty ghanalaisten nuorten taloudellista käyttäytymistä, joka miellettiin tutkimuksessa yhdeksi taloudellisten toimintamahdollisuuksien osa-alueeksi, ja samalla tarkasteltiin vanhempien vaikutusta tähän. Taloudellista käyttäytymistä selvitettiin tutkimuksessa seuraavien kysymysten avulla: kiinnitän huomiota siihen, kuinka paljon rahaa kulutan; vertailen tuotteiden hintoja ennen ostopäätöksen tekemistä; minulla on suunnitelma siitä, kuinka käytän rahani; noudatan laatimaani suunnitelmaa siitä, kuinka käytän rahani. Taloudellinen käyttäytyminen oli Chowan ja Despardin (2014) tutkimuksessa parempaa niillä nuorilla, joiden vanhemmat osallistivat heitä perheen taloutta koskevien päätösten tekoon. Tulokset olivat yhdenmukaisia Webleyn ja Nyhusin (2012) sekä

Kagothon ja kollegoiden (2017) tekemien tutkimusten tulosten kanssa. Tutkimuksissa vanhempien vaikutuksen lisäksi ei ollut juurikaan selvitetty muiden tekijöiden vaikutusta nuoren tavoitteiden määrittelyyn. Kuitenkin esimerkiksi Raitanen (2008) on todennut, että nuoruuden ikävaiheeseen on havaittu liittyvän myös muita sosiaalistajia, kuten kulttuuri ja joukkotiedotus (mt., 190).

7.2 Tavoitteiden selvittäminen tutkimuksessa

Tutkimukset, joissa nuorten asettamia tavoitteita oli selvitetty, olivat kognitiivisesti vammaisia nuoria koskeva tutkimus (Cheak-Zamora ym. 2017) sekä sosiaalityön interventioina toteutettu yhdysvaltalainen SEED-projektia koskeva tutkimus (Scalon ym. 2009), afrikkalaista Suubi-Maka-projektia koskeva tutkimus (Jennings ym. 2015) ja Kiinassa toteutettu CDF-projektia koskeva tutkimus (Chan ym. 2013). Chanin ja kollegoiden (2013) tutkimuksessa todettiin, että projektin alussa nuori asetti vanhempansa kanssa säästötavoitteen, mutta tutkimuksessa ei avattu tarkemmin sitä, mitä tavoitteet olivat. Muut kolme tutkimusta toivat näkyväksi sitä, millaisia asioita nuori arvostaa ja mihin taloudellisten toimintamahdollisuuksien näkökulmasta hyvinvoinnin tarkastelun tulisi kiinnittyä.

Cheak-Zamoran ja kollegoiden (2017) tutkimuksessa kognitiivisesti vammaiset nuoret toivoivat voivansa elää itsenäistä elämää, johon kuului myös talouteen liittyvien asioiden hallinta. Jenningsin ja kollegoiden (2015) tutkimuksessa nuoret nimesivät tärkeimmäksi säästämisen tavoitteikseen koulutuksen. Toiseksi tärkeimmät tavoitteet olivat kyky auttaa perhettä ja hankkia tuotantoeläin kotiin. Scalonin ja kollegoiden (2009) tutkimus koski USA:n kansallista SEED-projektia (Saving for Education, Entrepreneurship, and Downpayment), jonka tarkoituksena oli kehittää, testata ja implementoida lasten ja nuorten säästötilejä sekä taloudellista koulutusta. Projekti aloitettiin siten, että nuoret määrittelivät itselleen säästötavoitteen. Suurin osa nuorista, yhteensä 21, nimesi säästötavoitteekseen koulutuksen. Muita säästötavoitteita olivat kodin osto, yrityksen aloittaminen sekä eläkesäästäminen. Viisi nuorta ei halunnut kertoa säästötavoitettaan.

Kaiken kaikkiaan tutkimuksissa oli vähäisesti selvitetty sitä, mitä nuoret tosiasiallisesti varallisuuden ja tulojen avulla tavoittelevat. Alkire (2005) toteaa, että mikäli tutkimuksessa keskitytään selvittämään vain tulojen tasoa tai työllisyyttä, ei tutkimus kykene riittävästi huomioimaan, mitä asioita ihminen arvostaa. Oikeudenmukaisuuden subjektiivisen ymmärtämistavan näkökulmasta nuorten arvostamien asioiden määrittämisen tulisi olla tutkimuksen tärkeä osa, sillä toimintamahdollisuuksien edistämiseen tarkoitettujen interventioiden tulisi kytkeytyä näihin tavoitteisiin. (Mt., 119–120.)

8 TALOUDELLISTEN TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIEN VAIHTELU

Toimintamahdollisuuksien teorian lähtökohtana on ymmärrys siitä, että ihmiset ovat erilaisia keskenään. He poikkeavat toisistaan esimerkiksi iän, rodun, elinympäristön, sukupuolen ja terveydentilan perusteella. (Sen 1995, 28.) Tässä luvussa tarkastellaan, miten nuorten toimintamahdollisuudet vaihtelivat näiden eroavaisuuksien perusteella. Luvussa käsitellään nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin vaikuttavina tekijöinä nuorten yksilöllisiä ominaispiirteitä, erityisen tuen tarvetta, nuorten koulutus- ja työllisyystilannetta sekä vanhempien vaikutusta.

8.1 Toimintamahdollisuuksien vaihtelu yksilöllisten ominaispiirteiden perusteella

Tutkimuksissa oli selvitetty sukupuolen, rodun, iän, siviilisäädyn, seksuaalisen suuntautumisen ja asuinalueen vaikutuksia nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin. Sinhan ja kollegoiden (2018) tutkimuksessa oli selvitetty nuorten taloustilanteen ominaisuuksiin ja käyttäytymismalleihin vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksessa oli tarkasteltu näitä ominaisuuksia kuuden erilaisen muuttujan kautta, joista kolme käsitteli yksilöllisiä ominaispiirteitä. Nämä muuttajat olivat sukupuoli, rotu ja siviilisäätö. Tutkimuksen perusteella oli muodostettu neljä erilaista nuorten taloudellista tilannetta kuvaavaa ryhmää. Nämä ryhmät olivat taloudellisesti vaarassa olevat, taloudellisesti epävarmat, taloudellisesti nousevat ja taloudellisesti vakaat. Taloudellisesti vaarassa olevien ja epävarmojen ryhmään kuuluvilla oli vähemmän taloudellisen sosiaalistumisen keinoja ja vähemmän mahdollisuuksia päästä pankin palvelujen piiriin.

Tutkimuksessa selvisi, että taloudellisesti nousevien ja vakaiden ryhmään kuuluvat olivat muita useammin miehiä ja valkoisen rodun edustajia. Taloudellisesti vaarassa olevien ja epävarmojen ryhmään vastaavasti kuului useammin naisia sekä muiden kuin valkoisten rotujen

edustajia. Siviilisäädyn osalta tutkimuksessa havaittiin, että naimisissa olevat nuoret kuuluivat todennäköisemmin taloudellisesti nousevien tai vaarassa olevien ryhmään kuin vakaiden tai epävarmojen ryhmään. Vastaavasti Zhanin ja Xiangin (2018) tutkimuksessa, jossa tutkittiin etnisten vähemmistöryhmien eli mustien ja latinalaisamerikkalaisten nuorten opintolain vaikutuksia myöhempään varallisuuskehitykseen Yhdysvalloissa, havaittiin, että naimisissa olevilla nuorilla oli naimattomia todennäköisemmin suuremmat nettotulot ja parempi varallisuuden kehitys.

Sukupuolen vaikutusta taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin oli tutkittu Sinhan ja kollegoiden (2018) tutkimuksen lisäksi Savlan ja Jorgensenin (2010) sekä Kiliyannin ja Sivramanin (2018) tutkimuksissa. Savlan ja Jorgensenin (2010) tutkimuksessa tutkittiin nuorten taloudelliseen tietämykseen ja käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä ja havaittiin, että taloudelliseen osaamiseen ei vaikuttanut sukupuoli. Kiliyannin ja Sivramanin (2018) tutkimuksessa selvitettiin tekijöitä, jotka vaikuttavat intialaisten kouluttautuneiden nuorten aikuisten taloudelliseen lukutaitoon. Tutkimusjoukkoon kuului 736 nuorta aikuista, jotka olivat 18–24-vuotiaita. Tutkimuksessa selvisi, että naisilla oli miehiä todennäköisemmin heikompi taloudellinen lukutaito. Naisilla oli jopa 32 prosenttia todennäköisemmin heikko taloudellinen lukutaito. Myös iällä todettiin olevan vaikutusta taloudelliseen lukutaitoon, sillä mitä vanhempi nuori oli, sitä parempi taloudellinen lukutaito hänellä oli. Lukutaitoon eivät kuitenkaan tutkimuksen mukaan vaikuttaneet muut yksilölliset ominaispiirteet, kuten nuoren asuinalue tai siviilisäätö. Dengin ja Mengin (2013) Kiinassa toteutetussa tutkimuksessa havaittiin, että kaupungissa asuvat vammaiset nuoret olivat maaseudulla asuvia todennäköisemmin säännöllisesti pankin palvelujen piirissä.

Poirierin ja kollegoiden (2018) sekä Shipiegin ja Simmelin (2016) tutkimuksissa oli selvitetty lastensuojelun sijaishuollossa olleiden seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia. Näiden tutkimuksien muuttujina käytettiin sellaisia tekijöitä, kuten terveys ja asuminen, joita Nussbaum (2011) pitää ihmisen hyvinvoinnin kannalta keskeisinä toimintamahdollisuuksina (mt., 32–35). Shipiegin ja Simmelin (2016) tutkimuksessa selvitettiin, miten seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten tilanne poikkeaa muiden nuorten osalta koulutuksen, työllisyyden, taloudellisen hyvinvoinnin ja kodittomuuden osalta. Tutkimuksessa selvisi, että seksuaalivähemmistöön kuuluvat nuoret saivat muita

todennäköisemmin täydentäviä tulonsiirtoja (45 % vs. 26 %), omistivat muita epätodennäköisemmin käyttötilin (30 % vs. 54 %) ja säästötilin (19 % vs. 44 %), olivat muita todennäköisemmin kokeneet kodittomuutta (26 % vs. 12 %) ja olivat muita epätodennäköisemmin taloudellisesti vakaita (12 % vs. 28 %). Poirierin ja kollegoiden (2018) tutkimuksessa todettiin, että nuoret, jotka olivat muita kuin valkoisen rodun edustajia ja joiden seksuaalinen suuntautuminen oli muu kuin hetero, saivat muita epätodennäköisemmin diplomin lukiosta. Kuitenkin Shipiegin ja Simmelin (2016) tutkimuksessa jo pelkkä seksuaalivähemmistöön kuuluminen laski todennäköisyyttä saada diplomi 63 prosentista 43 prosenttiin.

Poirierin ja kollegoiden (2018) tutkimuksessa selvitettiin nuorten kokemuksia osallisuudesta, asumisen vakaudesta, taloudellisista toimintamahdollisuuksista, sosiaalisesta pääomasta ja terveydestä. Tutkimuksessa selvisi, että sekä heterot että seksuaalivähemmistöihin kuuluvat nuoret, jotka edustivat muuta kuin valkoista rotua, omistivat epätodennäköisemmin pankkitilin tai säästöjä. Tutkimuksessa edustettuina rotuina olivat valkoisten lisäksi latinalaisamerikkalaiset, afrikanamerikkalaiset, aasialaiset, muut Tyynenmeren saariston kansalaiset ja Amerikan, Alaskan ja Havaijin alkuperäiskansat sekä useamman kuin yhden rodut edustajat. Etniseen vähemmistöön kuuluvat nuoret myös raportoivat muita epätodennäköisemmin, että heidän tulonsa olivat riittäviä menojen kattamiseksi. Lisäksi niillä nuorilla, jotka edustivat muuta kuin valkoista rotua ja olivat seksuaalivähemmistöön kuuluvia, oli muita todennäköisemmin velkaa, joskaan tutkimuksessa ei selvitetty, millainen velka oli kysymyksessä. Samoin tähän ryhmään kuuluvat nuoret raportoivat, että heillä oli muita vaikeampaa tehdä hankintoja, kuten ostaa auto.

Zhanin ja Xiangin (2018) tutkimuksessa oli selvitetty etnisiin vähemmistöryhmiin kuuluvien nuorten eli mustien ja latinalaisamerikkalaisten opintolainan vaikutuksia myöhempään varallisuuskehitykseen. Tutkimuksessa todettiin, että opintolainana vaikutti negatiivisesti tulevaisuuden nettotuloihin ja taloudelliseen varallisuuteen. Varallisuuskehitys ja nettotulot olivat tutkimuksessa erityisen matalat mustilla verrattuna latinalaisamerikkalaisiin. Näin ollen on mahdollista, että opintolainana vaarantaa tulevaisuuden hyvinvoinnin etnisten vähemmistöryhmien keskuudessa. Tutkimuksessa kuitenkin todettiin, että opintolainan määrä ei vaikuttanut taloudelliseen hyvinvointiin tulevaisuudessa. Tutkimuksessa huomautettiin, että tästä huolimatta vuosien koulutus on suurempi taloudellisen ja muun hyvinvoinnin edistäjä.

Scannapiecon ja kollegoiden (2015) tutkimuksessa oli tutkittu sijaishuollossa olleita nuoria ja havaittiin, että latinalaisamerikkalaiset sijaishuoltonuoret menestyivät työelämässä muita rotuja paremmin. Havainto oli tilastollisesti merkittävä.

8.2 Toimintamahdollisuuksien estyminen erityisen tuen tarpeen perusteella

Taloudellisen osallisuuden saavuttaminen edellyttää, että ihmisille tarjotaan tietoa ja kompetensseja sekä mahdollisuuksia harjoitella, kerryttää ja hyödyntää näitä tietoja ja kompetensseja (Johnson & Sherraden 2007, 122, 124). Toimintamahdollisuuksien teorian näkökulmasta ihmisiä tulisi tukea saavuttamaan yhdenvertainen asema heidän omista lähtökohdistaan käsin (Nussbaum 2011, 24). Tutkimuksen perusteella näyttäisi siltä, että kaikki nuoret eivät saa riittävästi tukea yhdenvertaisen aseman saavuttamiseksi. Sekä kognitiivisesti vammaisia että lastensuojelun asiakkaita tutkivissa tutkimuksissa (Cheak-Zamora ym. 2017; Peters ym. 2016) nousi esille kohonnut riski joutua taloudellisesti hyväksikäytetyksi.

Cheak-Zamoran ja kollegoiden (2017) tutkimuksessa oli tutkittu nuoria, joilla oli todettu autismin kirjon häiriö. Tutkimusjoukosta kaikilla oli jonkinlaista koulutustaustaa. 61,5 prosenttia oli suorittanut lukion, ja 15,4 prosentilla oli jonkin verran lukio-opintoja suoritettuna. 23 prosentilla oli jonkin verran korkeakoulu- tai ammatillisia opintoja. Tutkimuksessa haastateltavat kertoivat, että he kokivat aikuisuuden tarkoittavan kykyä hallinnoida omia raha-asioita. Nuoret kuitenkin kokivat, että heidän talouden hallinnan taidoissaan oli puutteita, ja ilmaisivat tarvitsevansa enemmän talouden hallintaan liittyvää koulutusta. Nuoret kokivat, että heidän puutteellinen rahan hallinnan taitonsa oli esteenä itsenäiselle elämälle ja altisti heitä erilaisille riskeille. Nuoret sanoittivat tarvitsevansa apua mm. laskujen maksamisessa, rahan laskemisessa, budjetoimisessa sekä esimerkiksi veroasioissa ja pankin palveluissa asiomisessa. Nuoret kertoivat, että he eivät olleet saaneet koulussa riittävästi opetusta edes perusraha-asioiden hallintaan. Yksi nuorista ilmoitti pelkäävänsä, että häntä voitaisiin käyttää taloudellisesti hyväksi.

Petersin ja kollegoiden (2016) tutkimus toteutettiin syvähaastatteluin vuonna 2011. Tutkimuksen kohderyhmänä oli 30 nuorta iältään 18–23-vuotiaita, ja he olivat olleet lastensuojelun sijaishuollon asiakkaina. Tutkimuksessa selvisi, että lastensuojelun sijaishuollon asiakkaina olleiden nuorten varhaiset kokemukset rahan käytöstä ja hallinnasta olivat rajallisia. Useat haastateltavat kertoivat, että he eivät olleet saaneet rahallisia avustuksia tai stipendejä sijaishuollossa ollessaan. Haastatteluissa selvisi, että nuoret kokivat, että heillä ei välttämättä ollut sellaista tukiverkostoa, josta olisivat saaneet taloudellista tukea. Esimerkiksi nuorilla ei ollut usein mahdollisuutta pyytää rahaa lainaan perheeltään, joten osa nuorista oli ottanut lainaa muualta, ja heillä oli esimerkiksi luottokorttivelkaa. Tutkimuksen aikana selvisi, että osa nuorista oli vaarassa tulla taloudellisesti oman biologisen perheensä hyväksikäyttämäksi.

Dengin ja Mengin (2013) tutkimuksessa oli selvitetty 16–25-vuotiaiden vammaisten nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia Pekingissä vuonna 2012. Tutkimuksessa selvitettiin, miten laajasti vammaisilla nuorilla on mahdollisuus päästä taloudellisten palvelujen eli pankin palvelujen piiriin. Tutkimuksessa käytettiin kolmea riippumatonta muuttujaa, joista yksi muuttuja käsitteli nuorten yksilöllisiä ominaispiirteitä, joita olivat ikä, sukupuoli, vammanlaatu, koulutus ja työllisyys. Yksilöllisinä ominaispiirteinä tarkasteltiin vamman statusta, joka sisälsi vamman tyyppin ja vamman vaikeusasteen. Tässä tutkimuksessa keskityttiin tutkimaan niitä nuoria, jotka olivat näkö-, kuulo-, puhe- tai liikuntavammaisia.

Dengin ja Mengin (2013) tutkimuksessa selvitettiin ensin sitä, mitkä tekijät korreloivat positiivisesti ja mitkä tekijät negatiivisesti siihen, oliko nuorella pankkitili. Selvisi, että vammaisista nuorista 63,9 prosentilla oli käyttötili ja vain 11,4 prosentilla oli säästötili. Vastavasti Webleyn ja Nyhusin (2012) tutkimuksessa tutkittiin eurooppalaisia nuoria ja havaittiin, että jopa 90 prosentilla nuorista oli pankkitili ja säästötili. Sohnin ja kollegoiden (2012) tutkimuksessa, jossa tutkittiin korealaisia nuoria, todettiin, että 78,4 prosentilla nuorista oli yksi tai useampi pankkitili. Dengin ja Mengin (2013) tutkimuksessa alle puolet eli 40 prosenttia nuorista oli säännöllisesti muiden pankkipalvelujen piirissä, kuten tilin hallinnan palveluissa. Tutkimuksessa 62,1 prosenttia vastaajista kertoi, että he kokivat lähimmän pankin palvelujen käyttömukavuuden hyväksi.

Pankkipalvelujen käytön laajuus vaihteli sen mukaan, mikä oli nuoren vamman tyyppi, sillä tutkimuksessa selvisi, että nuoret, joilla oli näkö-, kuulo- tai puhevamma, omistivat liikuntavammaisia todennäköisemmin pankkitilin. Myös vamman vaikeusaste vaikutti tilin omistukseen; ne nuoret, joiden vamma-aste oli vaikeampi, omistivat muita epätodennäköisemmin tilin. Itse taloudellisen instituution tekijät vaikuttivat vain heikosti tilin omistukseen. Haastatteluissa eräs nuori kertoi, että hänellä oli käytössään käyttötili, jonne hän vastaanotti säännöllisesti vammaistukea. Hän ei kyennyt itse nostamaan käteistä tililtään vaan tarvitsi vanhempiensa apua tähän. Tilin hallinnan lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin pankkipalvelujen käyttöä laajemmin. Nuoret, jotka kokivat pankin palvelumukavuuden hyväksi, olivat muita säännöllisemmin pankin asiakkaina. Kokonaisuudessaan tutkimus osoittaa, että muiden pankin palvelujen laajaa käyttöä edistivät enemmän taloudellisen instituution ja nuoren kotitalouteen vaikuttavat tekijät kuin nuoren yksilölliset ominaisuudet, kuten vamman laatu. Huomioitavaa on, että useat nuoret kokivat, että pankit eivät tarjoa riittävän vammaisystävällisiä palveluita.

Trejos-Castillon ja kollegoiden (2015) sekä Petersin ja kollegoiden (2016) tutkimuksissa kohderyhmänä olivat lastensuojelun sijaishuollossa olevat tai sieltä itsenäistyneet nuoret. Trejos-Castillon ja kollegoiden (2015) tutkimuksella oli kaksi tavoitetta: Ensimmäiseksi tutkimuksessa selvitettiin sijaishuollossa olevien nuorten taloudellisen hyvinvoinnin ja itsenäisen elämän taitojen välistä yhteyttä. Toiseksi, tutkimuksessa selvitettiin nuorten kokemuksia itsenäisestä elämästä sijaishuollosta poissiirtymisen jälkeen. Kvantitatiivinen tutkimusdata kerättiin yhteensä 294:ltä sijaishuollossa olevalta 15–18-vuotiaalta nuorelta. Kvalitatiivisen aineiston kohderyhmänä oli 15 nuorta iältään 18–22-vuotiasta ja he olivat siirtyneet sijaishuollosta itsenäiseen elämään viimeisen viiden vuoden sisällä.

Tutkimuksessa itsenäisen elämän osa-alueina tutkittiin kuutta eri tekijää: päivittäiset toiminnot, itsestä huolehtiminen, suhteet ja kommunikointi, työ ja opiskelu, uran ja koulutuksen suunnittelu sekä tulevaisuuteen suuntautuminen. Tutkimuksessa taloudellisen hyvinvoinnin osa-alueina käytettiin kahta eri indikaattoria: taloudellinen lukutaito ja asuminen. Tutkimuksessa selvisi, että taloudellisella hyvinvoinnilla oli merkittävä yhteys siihen, oliko nuorella keinoja hankkia tietoa opiskelun jatkamisen tärkeydestä, keinoja hankkia taitoja raha-asioi-

den suunnittelua varten, ylläpitää vakaata työtä ja kykyyn olla itsenäinen. Lisäksi tutkimuksessa todettiin, että taloudellisella hyvinvoinnilla ja itsestä huolehtimisella oli merkittävä yhteys. Päivittäisiin toimintoihin, suhteisiin ja kommunikaatioon tai tulevaisuuteen suuntautuneisuuteen liittyvillä tekijöillä ei havaittu olevan tilastollisesti merkittävää yhteyttä taloudelliseen hyvinvointiin.

Toimintamahdollisuuksien teorian näkökulmasta hyväksikäytön riski ja riittämätön tuki tulisi huomioida vapauden ulottuvuutta uhkaavana tekijänä. Erityistä tukea tarvitsevien nuorten näkökulmasta on aiheellista pohtia sitä, miten varmistetaan vapauden saavuttaminen sen laajassa ymmärtämistavassa, johon Sen (2009) mieltää kuuluvaksi vapauden kulminaatio- ja prosessiulottuvuuden (mt., 228, 230). Toisin sanoen on arvioitava, onnistuuko erityistä tukea tarvitseva nuori saavuttamaan tavoittelemiaan asioita ja onko hänellä mahdollisuus tehdä valintoja ilman pakkoa, manipulointia tai sortamista. Tutkimuksessa hyväksikäytön riski paikantuu erityisesti nuoren lähisuhteisiin tai potentiaalisiin lähisuhteisiin.

8.3 Työllisyyden ja koulutuksen vaikutus toimintamahdollisuuksien vaihteluun

Nuorten koulutuksen vaikutuksia taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin oli selvitetty neljässä eri tutkimuksessa (Savla & Jorgensen 2010; Sohn ym. 2012; Kiliyanni & Sivraman 2018; Deng & Meng 2013). Savlan ja Jorgensenin (2010) tutkimuksessa mitattiin yliopistossa opiskelevien nuorten taloudellista tietämystä, asenteita ja taloudellista käyttäytymistä sekä vanhempien vaikutuksia edellä mainittuihin seikkoihin. Tutkittavat olivat iältään 18–29-vuotiaita ja kotoisin Amerikan eri osavaltioista. Tutkimuksessa selvitettiin nuorten taloudellista asennetta ja käyttäytymistä, johon taloudellisella tietämyksellä havaittiin olevan merkittävä vaikutus. Vastaavasti Sohnin ja kollegoiden (2012) tutkimuksessa vaikutus havaittiin myös toisinpäin; mitä positiivisempi asenne nuorella oli rahaa kohtaan, sitä todennäköisemmin nuorella oli parempi taloudellinen lukutaito. Savlan ja Jorgensenin (2010) tutkimuksessa todettiin vielä, että niillä yliopisto-opiskelijoilla, jotka maksoivat koulutuksensa itse, ei havaittu merkittävän paljon parempaa taloudellista asennetta kuin niillä, jotka eivät maksaneet koulutustaan itse.

Savlan ja Jorgensenin (2010) tutkimuksessa todettiin, että nuoren omalla koululuokkatasolla oli merkittävä vaikutus siihen, millainen taloudellinen osaaminen nuorella oli; korkeammalla luokka-asteella olevilla nuorilla oli enemmän taloudellista tietoa. Vastaavasti Kiliyanin ja Sivramanin (2018) intialaisia nuoria koskevassa tutkimuksessa todettiin, että nuorten aikuisten koulutustasolla ei havaittu olevan vaikutusta heidän taloudelliseen lukutaitoonsa. Dengin ja Mengin (2013) tutkimuksessa havaittiin, että ne vammaiset nuoret, jotka olivat yliopistokoulutettuja, olivat vähemmän koulutettuja todennäköisemmin pankin aktiivisia asiakkaita.

Nuoren työn teon vaikutuksia taloudellisten toimintamahdollisuuksien tilaan kehittyneissä maissa oli tutkittu neljässä tutkimuksessa (Webley & Nyhus 2012; Peters ym. 2016; Shipiegel & Simmel 2016; Sinha ym. 2018) sekä kehittyvissä maissa kahdessa tutkimuksessa (Kiliyanni & Sivraman 2018; Kagotho ym. 2017). Petersin ja kollegoiden (2016) sijaishuollon asiakkaina olleiden nuorten tutkimuksessa selvisi, että entisillä sijaishuoltonuorilla on heikommat työmahdollisuudet ja matalampi palkka. Lähes kaikilla nuorilla kuitenkin oli jonkinlaista työkokemusta. Nuoret raportoivat, että heillä oli usein useampi kuin yksi työpaikka. 30 nuoresta 14 kertoi, että lisäksi he saivat tuloa muualta, kuten epävirallisista töistä. 11 raportoiti, että he saivat taloudellista avustusta puolisoiltaan. Nuoret saivat lisäksi täydentäviä tulonsiirtoja, kuten valtion avustusta entisille lastensuojelun asiakkaille, koulutusstipendejä, ruoka-apua tai vammaisetuksia. Kaikista vastaajista vain kahdeksan sai korkeampaa kuin minipalkkaa. Nuoret raportoivat, että työn tekoa vaikeuttivat useat asiat, kuten vaikeat työajat, työhön kulkeminen, lapsen hoito, terveydelliset ongelmat sekä koulun aikataulut.

Shipiegin ja Simmelin (2016) tutkimuksessa, jossa tutkittiin lastensuojelun sijaishuollon asiakkaina olleita seksuaalivähemmistöön kuuluvia nuoria, selvisi, että seksuaalivähemmistöön kuuluvilla nuorilla oli muita epätodennäköisemmin työkokemusta. Seksuaalivähemmistöön kuuluminen laski työkokemuksen todennäköisyyttä jopa 50 prosenttia. Webleyn ja Nyhusin (2012) eurooppalaisia koskevassa tutkimuksessa nuorista 23 prosenttia kertoi, että he eivät koskaan tehneet kotitöitä saadakseen rahaa. 31 prosenttia vastaavasti kertoi, että he tekivät kotitöitä joskus saadakseen rahaa. Petersin ja kollegoiden (2016) tutkimuksessa, joka koski kodin ulkopuolelle sijoitettuja nuoria Amerikan Yhdysvalloissa, vain muutama nuori

kertoi, että he olivat saaneet rahaa kotitöiden tekemistä vastaan perheeltään, ystäviltään tai naapureiltaan.

Sinhan ja kollegoiden (2018) tutkimuksessa todettiin, että taloudellisesti paremmassa asemassa olevat olivat useammin työssäkäyviä, vähintään kandidaatin koulutuksen saaneita ja paremman tulotason omaavia. Nuoret, jotka tienasivat itse rahaa, olivat todennäköisemmin taloudellisesti lukutaitoisia kuin ne, jotka eivät tienanneet rahaa. Webleyn ja Nyhusin (2012) tutkimuksessa nuorista aikuisista 22 prosenttia kertoi, että he eivät käyneet nuorena töissä, kun taas 10 prosentilla oli ollut monia töitä kodin ulkopuolella. Suurimmalla osalla, 39 prosentilla, oli ollut kodin ulkopuolella muutama työ. Tutkimuksessa oli todettu, että työntekeminen nuorena ennusti tulevaisuudessa sitä, että nuorella oli velkaa ja vähemmän säästöjä. Tutkimuksessa arveltiin, että tämä voi johtua siitä, että ne eurooppalaiset nuoret, jotka kävivät töissä hyvin nuorena, tulivat heikommin toimeentulevista lähtökohdista. Kotitaloustöiden tekeminen rahan saamiseksi ja työnteko nuorena olivat yhteydessä siihen, että nuori ei suunnitellut säästävänsä seuraavana vuonna.

Kiliyannin ja Sivramanin (2018) tutkimuksessa, jossa tutkittiin Intiassa asuvien nuorten aikuisten taloudellista lukutaitoa, todettiin, että nuoren omilla tuloilla oli vaikutusta hänen taloudelliseen lukutaitoonsa. Kagothon ja kollegoiden (2017) tutkimuksessa selvisi, että ne kenialaiset nuoret, jotka olivat saaneet taloudellista koulutusta tai tienasivat itse rahaa, omaksuivat paremman taloudellisen käyttäytymismallin. On syytä epäillä, että työn tekeminen nuorena johtuu kuitenkin vaihtoehdottomuudesta kehittyvissä maissa. Toimintamahdollisuuksien teorian näkökulmasta taloudellista hyvinvointia ei tulisi nähdä itsessään päämääränä, vaikka resurssit voivat auttaa ihmistä saavuttamaan tavoittelemiaan asioita (Sen 2009, 227, 253–254). On huomattava, että vaikka työnteko kehitysmaissa saattaa edistää nuoren taloudellisia taitoja, voi työn tekeminen nuorena olla fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti haitallista ja siten tosiasiallisesti hyvinvointia uhkaavaa.

8.4 Vanhempien vaikutus toimintamahdollisuuksien vaihteluun

Korkiamäen (2015) artikkelissa on todettu, että aikuiset asettavat raameja nuoren toimijuudelle sekä tietoisesti että tiedostamatta (mt., 154). Webleyn ja Nyhusin (2012) tutkimuksen mukaan vanhemmilla oli vaikutusta nuorten taloudelliseen asenteeseen ja käyttäytymiseen, mutta ei kuitenkaan heidän taloudelliseen tietoonsa. Vastaavasti Sohnin ja kollegoiden (2012) laatimassa tutkimuksessa korealaiset nuoret kokivat vanhempansa tärkeimmiksi taloudellisen tietonsa lähteiksi. Näin koki tutkimukseen osallistuneista nuorista jopa 64,8 prosenttia. Webleyn ja Nyhusin (2012) tutkimuksessa selvitettiin lisäksi sitä, oliko vanhempien opetustavalla vaikutusta. Tutkimuksessa selvisi, että nuoret, jotka kokivat saaneensa tietoista opetusta vanhemmiltaan koskien taloudellisia kysymyksiä, omaksuivat paremman taloudellisen asenteen ja käyttäytymistavan kuin ne, jotka olivat oppineet taloudellisista kysymyksistä epäsuorasti. Vastaavasti tutkimuksessa todettiin, että taloudellinen osaaminen oli parempaa niillä miehillä, jotka kokivat oppineensa taloudellisia kysymyksiä vain epäsuorasti vanhemmiltaan, kuin niillä, joita oli opetettu tietoisesti. Naisten kohdalla ero oppimistapojen välillä ei ollut tilastollisesti merkittävä suhteessa taloudelliseen osaamiseen.

Tutkimuksessa ilmeni toisistaan poikkeavia tuloksia siitä, millaisia vaikutuksia vanhempien tulotasolla ja koulutuksella oli nuoriin. Webleyn ja Nyhusin (2012) tutkimuksessa selvisi, että kotitalouden tulotaso ei ollut kytköksissä siihen, millaisia summia nuori kykeni säästämään. Chowan ja Despardin (2014) tutkimuksessa havaittiin, että vanhempien tulotasolla ei ollut yhteyttä nuoren taloudelliseen käyttäytymiseen. Näistä tutkimuksista poiketen Savlan ja Jorgensenin (2010) tutkimuksessa todettiin, että vanhempien tulotasolla on merkittävä vaikutus nuoriin: korkeampi tulotaso edisti nuorten taloudellista lukutaitoa sekä vaikutti positiivisesti heidän taloudelliseen asenteeseensa ja käyttäytymiseen.

Webleyn ja Nyhusin (2012) tutkimuksessa kuitenkin havaittiin, että eurooppalaisten nuorten keskuudessa äidin koulutusasteella oli vaikutusta siihen, saiko nuori rahaa omaan käyttöönsä, sillä paremmin koulutettujen äitien lapset saivat taskurahaa todennäköisemmin. Äitien korkeampi koulutusaste korreloi positiivisesti myös sen seikan kanssa, omistiko nuori pankkitilin. Pankkitilin omistukseen ei kuitenkaan vaikuttanut isän koulutusaste tai kotitalouden tulotaso. Dengin ja Mengin (2013) kiinalaisia vammaisia nuoria koskevassa tutkimuksessa

vastaavasti havaittiin, että nuorten kotitalouteen liittyvät tekijät, eli vanhempien koulutus, työllisyys tai asuinalue eivät vaikuttaneet tilastollisesti merkittävästi pankkitilin omistamiseen. Kiliyannin ja Sivramanin (2018) intialaisia nuoria aikuisia koskevassa tutkimuksessa taas havaittiin merkittävä yhteys vanhempien koulutustason ja nuorten taloudellisen lukutaiton välillä, eli vanhempien valmistuminen koulusta lisäsi nuorten todennäköisyyttä hyvään taloudelliseen lukutaitoon jopa 73 prosenttia.

9 INTERVENTIOT TALOUDELLISTEN TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIEN EDISTÄMISEKSI

Freyn ja kollegoiden (2015) sekä Despardin ja Chowan (2010) sosiaalityöntekijöiden osaamista koskevissa tutkimuksissa oli todettu, että sosiaalityöntekijät tarvitsevat jokapäiväisessä työssään osaamista asiakkaiden taloudellisten ongelmien käsittelemiseen. Siksi on tarpeellista arvioida, millaisin sosiaalityön keinoin nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia on onnistuttu tai ei ole onnistuttu edistämään tutkimusten perusteella. Tässä luvussa tarkastellaan, millaista tietoa on tuotettu nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien edistämisestä sosiaalityön keinoin. Luku on jaettu kontekstien perusteella kahteen lukuun. Luvussa 9.1 käsitellään nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien edistämiseen kohdistuvia interventioita kehittyneissä maissa. Luvussa 9.2 tarkastellaan interventioita kehittyvissä maissa. Molemmat luvut käsittävät neljä erilaista intervention vaikutuksiin kohdistunutta tutkimusta.

9.1 Interventiot kehittyneissä maissa

Chengin ja kollegoiden (2017) laatimassa tutkimuksessa selvitettiin taloudellisen riippuvuuden / riippumattomuuden, inhimillisen pääoman ja paikallisen taloustilanteen sekä valtion TANF-politiikan välisiä yhteyksiä. USA:n TANF-politiikka tarkoittaa Temporary Assistance for Needy Families -kokeilua, joka aloitettiin vuonna 1997. Ohjelmassa tarjottiin rahallista tukea heikossa asemassa oleville perheille. Ohjelman tarkoituksena oli tukea perheitä pääsemään irti avustuksesta pääasiassa työn avulla. TANF-politiikan käyttäjämäärä väheni kokeilun myötä. Tutkimuksessa selvitettiin, johtuiko käyttäjämäärän väheneminen siitä, että tuen käyttäjistä tuli taloudellisesti riippumattomampia vai siitä, että heidän taloudellinen tilanteensa oli edelleen puutteellinen mutta he putosivat tuen piiristä esimerkiksi siksi, että he tienasivat palkkatuloa selviytyäkseen.

Tutkimuksen tuloksissa todettiin, että afrikanamerikkalaiset ja latinalaisamerikkalaiset olivat valkoisia amerikkalaisia todennäköisemmin taloudellisesti riippuvaisia, tarvitsivat täydentäviä tulonsiirtoja ja tekivät palkkatöitä mutta jäivät silti köyhyysrajan alapuolelle. Eri-tyisen heikossa asemassa olivat afrikanamerikkalaiset, jotka olivat valkoisia amerikkalaisia 2,8 kertaa todennäköisemmin taloudellisesti riippuvaisia, 1,7 kertaa todennäköisemmin tarvitsivat täydentäviä tulonsiirtoja ja 1,3 kertaa todennäköisemmin palkkatyössä köyhyysrajan alapuolella. Tutkimuksessa havaittiin, että koulutustason nouseminen edisti todennäköisyyttä saada työtä, josta saatavalla palkalla pääsi köyhyysrajan yläpuolelle. Niin ikään ammattitaito vähensi todennäköisyyttä olla taloudellisesti riippuvainen. Tutkimuksessa todettiin, että pelkkää tulonsiirtoa tehokkaampaa auttaa vähävaraisia vähemmistöryhmiin kuuluvia nuoria olisi tarjota tukea työhön kulkemiseen ja lastenhoitoon sekä tarjota mahdollisuuksia päästä koulutukseen.

Scalonin ja kollegoiden (2009) tutkimus koski USA:n kansallista SEED-projektia (Saving for Education, Entrepreneurship, and Downpayment), jonka tarkoituksena oli kehittää, testata ja implementoida lasten ja nuorten säästötilejä sekä taloudellista koulutusta. SEED-projektin tarkoituksena oli säästötilin perustaminen lapselle, ja näitä säästöjä tuli käyttää nuoren taloudellisten pyrkimysten sekä tietojen ja taitojen kartuttamiseen. Tämä tutkimus toteutettiin 30:n projektiin osallistuneen nuoren kanssa vuosien 2004–2005 aikana syvähaastatteluna. Nuoret valikoituvat projektiin Juma Venturesin työharjoitteluohjelman, GirlSource-toimiston kautta, joka tarjoaa työ- ja johtotehtävämahdollisuuksia vähävaraisille tytöille sekä paikallisen monikulttuurisen koulun Phillip ja Sala Burton Academic -lukion kautta. Nuoret kertoivat, että syynä projektiin osallistumiseen oli projektin tarjoama taloudellinen tuki, mahdollisuus oppia taloudesta ja säästämisestä sekä saada apua säästötavoitteiden saavuttamiseen. Projekti aloitettiin siten, että nuoret määrittelivät itselleen säästötavoitteen.

Tavoitteiden määrittelemisen jälkeen nuoret tekivät säännöllisesti talletuksiaan tililleen. Projektin aikana tuli esille kolme teemaa talletusten tekemisessä: nuoret kokivat suorien talletusten tekemisen helpoksi, nuorilla oli vaikeuksia saada tehtyä talletuksia työttömyysjaksojen aikana sekä vaikeuksia saada tehtyä talletuksia pankin sijainnin tai pankin talletusprosessin vuoksi. Projektin aikana nuoret osallistuivat lisäksi taloudellisen lukutaidon kurssille,

jotka toteutettiin internetin välityksellä ja työpajoina. Tutkimuksessa selvisi, että nuoret kokivat työpajoihin osallistumisen mielekkäämmäksi kuin internetin välityksellä pidettävään opetukseen osallistumisen, sillä internet-kurssit olivat työläitä ja osalla nuorista oli vaikeuksia internet-yhteyksien kanssa. Nuoret kokivat projektin henkilökunnan kannustavaksi, helpposti saavutettavaksi ja avuliaaksi, ja henkilökunnalla oli tarjota heille hyödyllistä tietoa. Projektin aikana vain yksi nuori oli käyttänyt säätöjään epäsopivaan tarkoitukseen.

Scannapiecon ja kollegoiden (2015) tutkimuksen kohteena olivat texasilaiset nuoret, jotka olivat siirtymävaiheessa sijaishuollosta itsenäiseen elämään. Nuoret olivat osallistuneet Transition Resource Action Centerin luotsaamaan Preparation for Adult Living (PAL) -palveluun, jonka tarkoituksena on kehittää nuorten itsenäisen elämän taitoja jo ennen siirtymistä itsenäiseen elämään ja vielä siirtymävaiheen jälkeen. Palveluun kuuluu itsenäisen elämän taitojen arviointi, taitojen harjoittelu, tukipalvelut sekä taloudelliset etuudet ja tuet. Tutkimukseen osallistuneet nuoret olivat saaneet vähintään 10 tuntia palvelua vuosien 2005–2010 aikana, ja he olivat tuolloin iältään 16–25-vuotiaita. Tutkimuksessa oli mukana kaiken kaikkiaan 329 nuorta, joista 10,9 prosenttia oli vastaanottanut palvelua ennen siirtymävaihetta, 40,4 prosenttia ennen ja jälkeen siirtymävaiheen ja 48,6 prosenttia vasta siirtymävaiheen jälkeen. Tutkimuksessa selvitettiin nuorten itsenäisen pärjäämisen taitoja viidellä eri osa-alueella, jotka olivat koulutus, työtaidot, työllisyys, taloudellinen lukutaito ja asuminen.

Scannapiecon ja kollegoiden (2015) tutkimuksessa selvisi, että vanhemmat nuoret olivat menestyneet nuorempia paremmin koulutuksen osalta. Parempaa menestymistä koulutuksessa ennusti myös se, että nuori oli sijoitettu kodin ulkopuolelle yhdessä sisarustensa kanssa. Ne nuoret, jotka olivat tulleet sijoitetuiksi kodin ulkopuolelle fyysisen väkivallan vuoksi, menestyivät koulutuksessa muita heikommin. Työllisyyden osalta tutkimuksessa todettiin, että mitä vanhempana nuori oli vastaanottanut PAL-palvelua, sitä paremmin hän menestyi työllisyyden osalta. Se seikka, että nuoren kodin ulkopuolelle sijoittamisen syynä oli ollut huoltajan kuolema, ennusti parempaa menestymistä työelämässä. Parempaa työelämässä menestymistä ennusti niin ikään se, että nuori oli sijoitettu lääkkeiden käyttöön liittyvän laiminlyönnin vuoksi.

Yhden tekijän havaittiin vaikuttavan työllisyydessä menestymiseen negatiivisesti: mitä useammin nuoren sijaishuoltopaikka oli vaihtunut, sitä heikommin hän menestyi työelämässä. Sijaishuoltopaikkojen vaihtuminen ennusti myös heikompaa taloudellista lukutaitoa. Heikomman tuloksen taloudellisen lukutaidon osalta saivat myös ne nuoret, joiden kodin ulkopuolelle sijoittamisen syynä oli se, että vanhemmat olivat kieltäytyneet ottamasta vanhemman vastuuta lapsesta. Nuoret, joiden sijoittamisen syynä oli lääkkeiden käyttöön liittyvä laiminlyönti, menestyivät muita paremmin taloudellisen lukutaidon osalta. Neljäntenä tutkimuksessa selvitettiin asumisen osa-alueella menestymistä. Tutkimuksessa selvisi, että mitä vanhempi nuori oli vastaanottaessaan PAL-palvelua, sitä paremmin hän menestyi asumisessa. Toiseksi nuoret, jotka oli sijoitettu kodin ulkopuolelle seksuaalisen hyväksikäytön tai hyväksikäytön riskin vuoksi, menestyivät asumisen osa-alueella paremmin. Heikompaa menestymistä asumisen osalta ennusti jälleen sijaishuoltopaikkojen vaihtuminen; mitä useammin sijaishuoltopaikka oli vaihtunut, sitä heikommin nuori menestyi asumisen osa-alueella.

Tutkimuksessa selvitettiin, mitkä tekijät PAL-palvelussa olivat vaikuttaneet nuoren menestymiseen itsenäisen elämän osa-alueilla. Tutkimuksessa selvisi, että mitä enemmän palvelussa käytettiin aikaa tulevaisuuden suunnitteluun, sitä paremmin nuori menestyi koulutuksessa. Heikompaa menestymistä koulutuksessa ennusti se, mitä enemmän aikaa palvelun aikana käytettiin opetukseen, joka tapahtui luokkahuoneessa. Parempaa menestymistä työllisyydessä ennusti se, mitä enemmän valmentajat käyttivät aikaa nuorten kanssa keskusteluun, talouden hallintaan liittyvien asioiden käsittelemiseen, kuljetukseen liittyvien asioiden käsittelemiseen ja mitä enemmän nuori oli ollut yhteydessä mentorin kanssa palvelun aikana. Mitä enemmän nuori oli vastaanottanut mentorointia, sitä todennäköisemmin nuori menestyi myös taloudellisen lukutaidon osalta. Asumisen osalta parempaa menestymistä edisti se, mitä enemmän aikaa valmentaja käytti palvelun aikana terveyttä ja turvallisuutta koskevien asioiden käsittelemiseen.

Shipiegelin ja kollegoiden (2016) tutkimuksessa tutkittiin sijaishuollon asiakkaina olleita seksuaalivähemmistöön kuuluvia nuoria, jotka olivat osallistuneet sekä virallisiin että epävirallisiin itsenäisen asumisen palveluihin. Palveluihin katsottiin kuuluvaksi johtajakoulutus, kouluttautumista tukevat palvelut, työllisyyttä tukevat palvelut, taloudellista lukutaitoa edistävät palvelut ja päivittäistä elämää koskevien taitojen harjoittelu. Tutkimuksessa todettiin,

että seksuaalivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla oli muita lastensuojelun sijaishuollossa olleita nuoria huomattavasti epätodennäköisemmin työkokemusta. Ne seksuaalivähemmistöön kuuluvat nuoret, jotka olivat vastaanottaneet itsenäistä elämää tukevia palveluita, olivat saaneet työkokemusta kuitenkin 10 prosenttia todennäköisemmin. Palvelujen vastaanottaminen edisti myös nuorten taloudellista vakautta, joskaan tämä tulos ei ollut tilastollisesti merkitävä.

9.2 Interventiot kehittyvässä maissa

Tutkimuksen aineistoon valituista neljästä tutkimuksesta, jotka käsitelivät kehitysmaissa asuville nuorille kohdennettuja interventioita, kaikki kohdistuivat nuoren koko perheeseen. Suubi-Maka-projektia Afrikassa käsittelevissä tutkimuksissa (Jennings ym. 2015; Sswamala ym. 2010; Curley ym. 2016) ja CDF-projektia Kiinassa koskevassa tutkimuksessa (Chan ym. 2013) nuorille tarjottiin koko perheelle suunnattua palvelua koskien budjetointia, säästämistä ja urasuunnittelua. Projekteihin kuului mentorointi ja säästötilin avaaminen nuorelle.

Jenningsin ja kollegoiden (2015) tutkimuksen kohderyhmänä olivat Ugandan maaseudulla asuvat 10–17-vuotiaat nuoret, Sswamalan ja kollegoiden (2010) tutkimuksessa kohderyhmänä olivat Saharan eteläpuolella asuvat 6.–7.-luokkalaiset nuoret ja Curleyn ja kollegoiden (2016) tutkimuksessa kohderyhmänä olivat Ugandassa asuvat 11–17-vuotiaat tytöt. Jenningsin ja kollegoiden (2015) tutkimus toteutettiin osana Suubi-Maka-projektia, jossa oli mukana myös heidän ensisijaiset huoltajansa. Tutkimusjoukko jaettiin kahteen ryhmään, josta interventioryhmä oli mukana projektissa ja kontrolliryhmä ei ollut. Nuoret, jotka olivat mukana interventiossa, vastaanottivat projektin aikana tavallisten orpojen palvelujen lisäksi koko perheelle suunnattua palvelua, johon kuului budjetointiin, säästämiseen ja urasuunnitteluun liittyvien kysymysten käsittelyä sekä mentorointia. Lapselle avattiin projektin ajaksi säästötili, johon perhe teki talletuksia kuukausittain.

Jenningsin ja kollegoiden (2015) tutkimuksen ensimmäisellä tarkastelujaksolla, 12 kuukautta alkamisesta, interventioryhmän nuoret olivat onnistuneet säästämään tilastollisesti

merkittävän paljon enemmän kuin kontrolliryhmän nuoret. Säästäminen oli parempaa vielä 24 kuukauden tarkastelujakson jälkeenkin, mutta ei enää tilastollisesti merkittävästi. 24 kuukauden kuluttua 92 prosenttia interventioryhmän nuorista oli kyennyt lisäämään säästöjään, kun kontrolliryhmässä näin oli vain 43 prosentin osalta. Tutkimuksessa mitattiin sitä, kuinka luottavaiseksi nuori koki kykynsä säästää tavoitettaan varten tulevaisuudessa. Tutkimuksen aikana interventioryhmän nuorten asenteet rahan säästämistä kohtaan kohosivat ja heidän luottamuksensa kykyyn säästää kohosi, mutta asenne kuitenkin laski 24 kuukauden kuluttua kokeilun alkamisesta. Kontrolliryhmään verrattuna interventioryhmän nuorten asenteet ja luottamus säästämistä kohtaan olivat ennen kokeilun alkamista hieman heikommat. Kokeilun jälkeen interventioryhmän nuorten asenteet ja luottamus säästämistä kohtaan olivat kuitenkin positiivisemmat kuin kontrolliryhmässä.

Ssewamalan ja kollegoiden (2010) tutkimuksessa oli niin ikään kaksi tarkastelujaksoa, joista ensimmäinen oli ennen projektin alkamista ja toinen 10–12 kuukautta projektin alkamisen jälkeen. Tutkimuksessa selvitettiin projektiin osallistuneiden nuorten osalta sosiaalisen pääoman vaikutuksia nuorten säästämiseen. Tässä tutkimuksessa oli mukana yhteensä 138 nuorta. Tutkimuksessa todettiin, että sosiaalisella pääomalla oli merkittävä vaikutus nuoren kykyyn säästää. Nuoret, jotka tiesivät, että heidän huoltajansa säästää heitä varten, menestyivät itsekkin säästämässä paremmin. Myös sillä seikalla, kuka nuoren ensisijainen huoltaja oli orvoksi jäämisen jälkeen, oli vaikutusta kyvyllä säästää. Ne nuoret, joiden huoltajana oli hänen oma isovanhempi, menestyivät säästämässä paremmin kuin ne nuoret, joiden ensisijaisena huoltaja toimi muu sukulainen.

Curleyn ja kollegoiden (2016) tutkimuksessa oli myös kaksi tarkastelujaksoa: ennen projektin alkamista ja 10–12 kuukautta sen alkamisen jälkeen. Tutkimuksessa selvisi, että interventiossa mukana olleista tytöistä 33 prosenttia asetti projektin aikana positiivisemmän koulutustavoitteen, kun kontrolliryhmässä näin teki 27 prosenttia. Interventioryhmässä negatiivisemmän koulutustavoitteen asetti 13 prosenttia, kun vastaava luku kontrolliryhmässä oli 21 prosenttia. Projektin aikana interventioon osallistuneista tytöistä 31 prosenttia suhtautui projektin myötä luottavaisemmin kykyynsä saavuttaa koulutustavoitteen, kun näin tapah-

tui vain 10 prosentin osalta kontrolliryhmässä. Tutkimuksen perusteella todettiin, että projektilla saattoi olla positiivisia vaikutuksia siihen, että nuoret tytöt pysyvät koulussa ja jatkavat opintojaan.

Chanin ja kollegoiden (2013) tekemä tutkimus koski Hongkongissa toteutettua Child Development Fund -projektia. Projektin tarkoituksena oli avata nuorelle säästötili joko pankkiin tai sosiaalitoimistoon. Projekti kesti kolme vuotta ja koko kolmen vuoden ajan nuorille ja heidän perheilleen tarjottiin koulutusta, yhteisötyötä sekä opastusta taloudellisista kysymyksistä. Projektiin osallistui kaiken kaikkiaan 750 nuorta, jotka olivat iältään 10–16-vuotiaita. Projektin alussa perhe ja nuori laativat yhdessä säästötavoitteen, jonka saavuttamiseksi nuoret saivat opastusta vanhemmiltaan, mentoriltaan ja sosiaalityöntekijöiltä. Tutkimuksen teko kesti 42 kuukautta, vuodesta 2008 vuoteen 2012. Tutkimuksessa oli mukana 750 osallistuneesta nuoresta 721. Tutkimuksessa interventioon osallistuneita nuoria verrattiin kontrolliryhmään, johon kuului 488 nuorta, jotka eivät osallistuneet interventioon.

Tutkimusaineisto kerättiin viidessä erässä säännöllisesti, joista ensimmäinen ajoittui aikaan ennen projektin alkamista ja viimeinen kolmannen projektivuoden loppuun. Tutkimuksessa selvisi, että niiden vanhempien määrä, jotka tekivät talletuksen nuoren tilille joka kuukausi, kohosi projektin alusta toiseen vuoteen mennessä 30,54 prosentista 40,32 prosenttiin. Niiden nuorten määrä, jotka tekivät joka kuukausi talletuksia tililleen, kohosi kahden vuoden aikana 69,32 prosentista 76,34 prosenttiin. Mitä enemmän vanhemmat kommunikoiivat taloudellisiin kysymyksiin liittyvistä asioista lastensa kanssa, sitä säännöllisemmin nuori kykeni tekemään talletukset tililleen. Säästötavoitteen saavuttamisen jälkeen niiden vanhempien määrä, jotka säästivät lapselle kuukausittain edelleen, kohosi 5 prosentilla alkuperäisestä. Tutkimus auttoi nuoria saavuttamaan säästötavoitteensa ja suuntautumaan tulevaisuuden suunnitteluun sekä vanhempia ymmärtämään nuorten tulevaisuuden tavoitteita.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa vastataan tiivistettynä asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen tulosten analysointi aloitettiin teemoittelemalla tutkimuksesta esiin nousseet teemat kahden eri tutkimuskysymyksen kautta erikseen. Teemoittelun tuloksena havaittiin, että nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin vaikuttivat tutkimusten perusteella nuorten yksilölliset ominaispiirteet, nuorten erityisen tuen tarve, vanhemmat sekä nuorten koulutus ja työllisyys. Teemoittelun tuloksena havaittiin, että sosiaalityön interventioilla oli pyritty edistämään nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia kolmessa eri kontekstissa. Nämä kolme kontekstia olivat heikossa asemassa olevat nuoret Amerikan Yhdysvalloissa, lastensuojelun sijaishuollon asiakkaina olleet nuoret Amerikan Yhdysvalloissa sekä kehitysmaissa asuvat nuoret. Taulukossa 8 on esitetty analyysin tuottama tieto tutkimukselle asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja analyysin jäsentämisen tasoilla.

TAULUKKO 8. Analyysin tuottama tieto tutkimuskysymyksistä kolmessa jäsenyyksen tasossa

Tutkimuskysymys Jäsenyyksen taso	1. Mitkä tekijät vaikuttavat nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin sosiaalityöitä koskevien tutkimusten perusteella?	2. Miten nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia on voitu edistää sosiaalityön keinoin tutkimusten perusteella?
A. Ihmisen arvostamien asioiden määrittäminen	Määritellään tekijöitä, joiden on tutkimuksissa havaittu vaikuttavan nuorten mahdollisuuden määrittäminen arvostamia asioita.	Määritellään, miten sosiaalityössä on onnistuttu edistämään nuorten mahdollisuuksia määrittäminen arvostamia asioita tutkimusten perusteella.
B. Edistämisen tarpeessa olevan toimintamahdollisuuden tilannekohtainen määrittäminen	Määritellään, mitkä tekijät tutkimusten perusteella selittävät nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien tilaa.	Määritellään, mihin tarkoitukseen sosiaalityön interventioita on tutkimuksissa kohdistettu nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien estymisen vuoksi.
C. Toimintamahdollisuuksien edistämiseen kohdistuvien aktiivisten toimintojen arviointi	Arvioidaan, millaisin aktiivisin keinoin nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia on onnistuttu edistämään tutkimusten perusteella.	Arvioidaan, millaisin sosiaalityön interventioin nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia on onnistuttu edistämään tutkimusten perusteella.

Tutkimuksessa on ensin tarkasteltu sitä, millaista tutkimusta sosiaalityeissä on tuotettu nuorten taloutta koskevien tavoitteiden määrittelystä eli nuoren arvostamista asioista. Tutkimuskysymysten näkökulmasta on saatu tietoa siitä, millaisten tekijöiden on tutkimuksissa havaittu vaikuttavan siihen, että nuori kykenee määrittelemään arvostamiaan asioita, sekä siitä, miten tutkimusten perusteella sosiaalityössä on onnistuttu edistämään nuorten mahdollisuuksia määrittellä arvostamiaan asioita. Kaiken kaikkiaan tutkimuksissa oli vain harvoin selvitetty sitä, mitä nuoret tosiasiallisesti varallisuuden ja tulojen avulla tavoittelevat. Tämä näyttöäyttyi tutkimuksissa kokonaisvaltaisesti suurimpana tutkimustiedon aukkona. Niissä tutkimuksissa, joissa nuoren tavoitteita oli selvitetty, ilmeni, että nuorten tärkeimpinä tavoitteina oli itsenäinen elämä ja koulutus.

Tutkimustulosten perusteella nousi esille nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien erityinen suhde vanhemmuuteen. Tutkimusten perusteella voidaan todeta, että vanhempien tulotasolla tai koulutuksella ei voida tyhjentävästi selittää nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien ja vanhemmuuden välistä yhteyttä, vaan yhteys näyttöäyttyy tutkimuksessa erityisesti vanhemman kasvatustavan kautta. Neljässä eri tutkimuksessa oli todettu, että vanhempien kannustuksella, opetuksella ja osallistamisella perheen taloudelliseen päätöksentekoon oli positiivisia vaikutuksia nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin, kuten kykyyn säästää, tulevaisuuden suunnitteluun, taloudelliseen käyttäytymiseen ja talouden hallintaan. Positiivinen yhteys on havaittu laajasti kaikissa tuloluokissa eri puolilla maailmaa, USA:ssa, Euroopassa, Afrikassa ja Aasiassa. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että vanhempien vaikutus ulottuu paitsi keinojen tarjoamiseen nuoren tavoittelemien asioiden saavuttamiseksi mutta myös nuoren mahdollisuuteen määrittellä niitä asioita, joita hän haluaa tavoitella. Tämän vuoksi sosiaalityön kannalta on aiheellista pohtia, miten vanhemmuutta voidaan vahvistaa nuoren taloudellisten toimintamahdollisuuksien tukemiseksi.

Tutkimuksessa on analysoitu sitä, millaista tutkimusta nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien vaihtelusta on tehty. Tutkimuskysymysten kautta on saatu tietoa siitä, millaisten tekijöiden on tutkimusten perusteella havaittu selittävän taloudellisten toimintamahdollisuuksien vaihtelua ja estävän taloudellisia toimintamahdollisuuksia. Analyysissa on saatu tietoa myös siitä, millaiseen tarkoitukseen sosiaalityön interventioita on taloudellisten toi-

mintamahdollisuuksien estymisen perusteella kohdistettu. Toimintamahdollisuuksien teorian lähtökohtana on ymmärrys siitä, että ihmiset ovat erilaisia keskenään. Tässä tutkimuksessa havaittiin, että nuorten toimintamahdollisuudet vaihtelivat näiden eroavaisuuksien perusteella. Sillä sosiaalityön kiinnostus kohdistuu erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin, on sosiaalityön kannalta keskeistä havaita, että tutkimustulosten perusteella tarjoutuu mahdollisuus ymmärtää, millaiset tekijät korreloivat sen seikan kanssa, että nuoren taloudelliset toimintamahdollisuudet ovat estyneet.

Tutkimusten perusteella voidaan päätellä olevan mahdollista, että taloudelliset toimintamahdollisuudet ovat vaarassa heikentyä erityisesti vähemmistöryhmiin kuuluvilla nuorilla. Nuoren ominaispiirteiden ja taloudellisten toimintamahdollisuuksien välistä korrelaatiota ei voida tyhjentävästi selittää nuorten sisäisillä kyvyillä tai taidoilla, kuten taloudellisella tietämyksellä, lukutaidolla tai käyttäytymisellä. Siten syrjintä nousi tutkimuksessa yhdeksi keskeiseksi taloudellisia toimintamahdollisuuksia estäväksi tekijäksi. Toiseksi keskeiseksi taloudellisia toimintamahdollisuuksia estäväksi tekijäksi tutkimuksessa nousi taloudellisten palvelujen esteellisyys ja saavuttamattomuus. Tutkimuksen perusteella näyttäisi siltä, että kaikki nuoret eivät saa riittävästi tukea päästäkseen osallisiksi taloudellisiin palveluihin. Sosiaalityön kannalta on aiheellista pohtia, millaisia keinoja sosiaalityössä voitaisiin kehittää edelleen esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi. Tutkimusten perusteella on onnistuttu paikantamaan niitä tekijöitä, joiden perusteella nuori saattaa tarvita erityisiä tukitoimia hänen taloudellisten toimintamahdollisuuksiensa edistämiseksi. Sosiaalityön kannalta on relevanttia pohtia, miten näitä eriarvoisuutta aiheuttavia tekijöitä voidaan ehkäistä ennalta tai miten niiden negatiivisia vaikutuksia voidaan lievittää.

Tutkimuksessa kiinnostava tulos oli se, että sekä erityistä tukea tarvitsevien nuorten tutkimuksissa nousi esille kohonnut riski joutua taloudellisesti hyväksikäytetyksi. Taloudellinen hyväksikäyttö on yksi väkivallan muoto. Tutkimuksissa ei ollut kuitenkaan kyetty raportoidaan selkeitä havaintoja hyväksikäytön tapahtumisesta, vaan siihen liittyi jonkinlaista epäilyä tai pelkoa sen tapahtumisesta. Taloudellista hyväksikäyttöä ei ole juurikaan tutkittu nuorten keskuudessa, joten tähän aiheeseen olisi tarpeellista keskittyä jatkotutkimuksessa. Sosiaalityön kannalta olisi oleellista pohtia, miten lähisuhteissa tapahtuvaa taloudellista hyväksikäyttöä onnistutaan havaitsemaan ja ehkäisemään.

Toimintamahdollisuuksien teorian näkökulmasta tulisi olla huolestunut siitä, tarjoutuuko vähemmistöryhmiin kuuluville tai erityistä tukea tarvitseville nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet valita erilaisia elämän tyylejä ja tapoja, sikäli kun taloudelliset resurssit nähdään keinona näiden asioiden saavuttamiselle. Huomion arvioista on myös se, että tutkimuksessa taloudellisten toimintamahdollisuuksien havaittiin korreloivan monen muun hyvinvoinnin osa-alueen kanssa. Taloudellisilla toimintamahdollisuuksilla oli vaikutusta esimerkiksi nuoren opiskeluun, työllisyyteen, itsenäisyyteen, asumiseen ja itsestä huolehtimiseen. Siten taloudellisten toimintamahdollisuuksien estyminen voi aiheuttaa yhä syvenevän huono-osaisuuden kierteen. Sosiaalityön kannalta on aiheellista tutkia, millaisia keinoja sosiaalityössä voitaisiin kehittää edelleen yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Sosiaalityön kannalta on relevanttia pohtia, miten näitä eriarvoisuutta aiheuttavia tekijöitä voidaan ehkäistä ennalta tai miten niiden negatiivisia vaikutuksia voidaan lievittää.

Tutkimuksessa on tavoiteltu tietoa siitä, millaista tietoa nuoren taloudellisten toimintamahdollisuuksien edistämiseksi kohdistetuista interventioista on tutkimuksissa tuotettu. Tutkimuskysymysten kautta on selvitetty, millaisin aktiivisin keinoin nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia on onnistuttu edistämään, myös sosiaalityön keinoin. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että pelkillä tulonsiirroilla ei voida ratkaista taloudellisen eriarvoisuuden ongelmaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien nuorten keskuudessa. Nuoret tarvitsivat tulonsiirtojen lisäksi apua monien käytännön ongelmien ratkaisemiseen, jotta osallistuminen esimerkiksi työelämään olisi mahdollista.

Tutkimuksissa merkittävimpinä sosiaalityön keinoina taloudellisten toimintamahdollisuuksien edistämiseksi nousivat vuorovaikutusperusteinen työskentely nuoren kanssa sekä koko perheelle suunnattu työskentely. Tutkimuksissa oli tutkittu erikseen lastensuojelun sijaishuollon asiakkaina olleiden nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia. Tutkimuksista ilmenee, että riittävän varhainen puuttuminen, oikean sijaishuoltopaikan löytäminen mahdollisimman varhain sekä sisarussuhteiden huomioiminen sijoituksessa olivat avaintekijöitä nuoren myöhempään menestymiseen elämässä taloudellisten toimintamahdollisuuksien osalta. Näiden keinojen avulla onnistuttiin lisäämään nuoren hyvinvointia myös muilla elämän osa-alueilla sekä luomaan nuorelle luottamusta tulevaisuuteen.

11 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa tavoitteenani on ollut luoda kokonaiskäsitystä siitä, millaista tutkimusta nuorten taloudellisista toimintamahdollisuuksista on sosiaalityöissä tuotettu. Tutkimuksella on tuotettu tietoa siitä, mitä nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien ilmiössä tulisi huomioida sosiaalityön käytännön kehittämistä ja jatkotutkimusta varten. Tavoitteenani oli tehdä tutkimusta, joka painottuu selkeästi tutkimuksen ja analyysin tekemiseen, ja pyrkimyksenäni oli pitää tutkimuksen taustoittaminen ja teoreettisen viitekehyksen keskustelujen esittely kompaktina. Aiheeni olisi tarjonnut monenlaisia tarkastelunäkökulmia erilaisiin teoreettisiin keskusteluihin, joista päädyin ottamaan tutkimukseeni mukaan vain keskeisimmät.

Nostan pohdinnassani esille myös muutamia tutkimukseni rajoituksia, jotka lukijan on hyvä huomioida. Ensimmäiseksi, sillä tutkimuksessani käytännön seulaksi rajattiin vain suomen- ja englanninkieliset tutkimukset. Lopulliseen tutkimusaineistoon seuloutuneet tutkimukset olivat kaikki englanninkielisiä, ja tämä saattoi vaikuttaa siihen, että tutkimusten kohdemaanosana oli useimmin Amerikka. Tosiasiassa tutkimuksen aineisto olisi voinut olla erilainen, jos tutkimuksessa olisi voitu hyödyntää myös muilla kielillä kirjoitettuja tutkimuksia. Toiseksi, sillä tutkimus toteutettiin kansainvälisenä tutkimuksena, nojasi tutkimusaineiston haku vahvasti sähköisiin tietokantoihin. Tutkimuksessa ei siten voitu hyödyntää sellaisia julkaistuja tutkimuksia, jotka olisivat olleet saatavilla esimerkiksi painettuina. Tutkimuksen puitteissa ei myöskään kyetty hyödyntämään julkaisemattomia tutkimuksia.

Tutkimuksessani onnistuin vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni aineiston perusteella hyvin. Suurin osa tutkimuksista käsitteleväkin nuoren taloudellisen toimijuuden kanssa korreloivia tekijöitä. Tähän kysymykseen globaali näkökulma tarjosi mielenkiintoisen tarkastelupohjan. Toiseen tutkimuskysymykseeni vastaaminen osoittautui haastavammaksi. Sosiaalityön interventiot ovat hyvin kontekstisidonnaisia, minkä vuoksi eri puolilla maailmaa sovellettujen erilaisten interventioiden vertaileminen keskenään ei ole mielekäästä. Tutkimukseeni oli kuitenkin valikoitunut useampia tutkimuksia, joita oli sovellettu samankaltaisessa kontekstissa. Tätä hyödynsin analyysissäni.

Koen, että olen tutkimusprosessin aikana ottanut systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tutkimusmenetelmänä hyvin haltuun, ja tämä menetelmä soveltui hyvin asetettuun tutkimustavoitteeseen. Tutkimusprosessissa kaikkein haastavimmaksi vaiheeksi osoittautui mielekkään tutkimustavoitteen kehittäminen. Tutkimustavoitteen asettamiseen sain vaikutuksia ProSos-hankkeen kautta. Hankkeen kautta saadut ajatukset ja tutkimukseni ohjaajan tuki ovat olleet minulle merkittävä apu. Kaiken kaikkiaan tutkimustehtäväni on ollut haastava esimerkiksi siksi, että koko aineisto, suurin osa teoreettista viitekehystä käsittelevästä kirjallisuudesta sekä tutkimusmenetelmäni metodikirjallisuudesta ei ollut omalla äidinkielelläni kirjoitettua. Kirjallisuuden ja aineiston haltuun ottaminen vaati siten runsaasti työtä. Tutkimuksen tekeminen on ollut minulle erityisesti tieteellistä ajattelua ja sinnikkyyttä kehittävä prosessi.

LÄHTEET

Aaltio, Elina (2013): *Hyvinvoinnin uusi järjestys*. Helsinki: Gaudeamus.

Abaramovitz, Mimi & Sherraden, Margaret (2016): Case to Cause: Back to the Future. *Journal of Social Work Education* 52:1, 589–598.

Alkire, Sabina (2005): Why the Capability Approach? *Journal of Human Development* 6:1, 115–133.

Attree, Pamela (2006): The Social Costs of Child Poverty: A Systematic Review of the Qualitative Evidence. *Children and Society* 20:1, 54–66.

Aveyard, Helen (2014): *Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide*. Maidenhead: Open University Press.

Burns, Kenneth & Pösö, Tarja & Skivenes, Marit (2016): Removals of Children by the Welfare System: Variations and Differences Across Counties. Teoksessa Burns, Kenneth, Tarja Pösö & Marit Skivenes (toim.): *Child Welfare Removals by the State: A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems*. New York: Oxford University Press, 224–244.

Center for Financial Inclusion (2013): What Is "Financial Capability?" [online] <https://www.centerforfinancialinclusion.org/what-is-financial-capability>. Luettu 19.9.2018.

Den Braber, Collin (2013): The Introduction of the Capability Approach in Social Work Across a Neoliberal Europe. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice* 22:4, 61–77.

Deneulin, Séverine & McGregor, Allister (2009): The Capability Approach and the Politics of a Social Conception of Wellbeing. *Wellbeing of Developing Countries*, työpaperi 09/43.

Despard, Mathieu & Chowa, Gina (2010): Social Workers' Interest in Building Individuals Financial Capabilities. *Journal of Financial Therapy* 1:1, 22–41.

Dixon-Woods, Mary & Bonas, Sheila & Booth, Andrew & Jones, David & Miller, Tina & Sutton, Alex & Shawn, Rachel & Smith, Jonathan & Young, Bridget (2006): How Can Systematic Reviews Incorporate Qualitative Research? A Critical Perspective. *Qualitative Research* 6:1, 27–44.

Fink, Arlene (2005): *Conducting Research Literature Reviews: from the Internet to Paper*. Thousand Oaks: SAGE.

Frey, Joni & Svoboda, Deborah & Sander, Rebecca & Osteen, Philip & Callahan, Christine & Elkinson, Audrey (2015): Evaluation of a Continuing Education Training on Client Financial Capability. *Journal of Social Work Education* 51:3, 439–456.

Hawkins, Robert & Kim, Eri (2011): The Socio-Economic Empowerment Assessment: Addressing Poverty and Economic Distress in Clients. *Clinical Social Work Journal* 40:2, 194–202.

Heinonen, Hanna-Mari & Raittila, Simo & Korpela, Tuija & Ylikännö, Minna & Laatu, Markku & Jauhiainen, Signe & Helne, Tuula (2018): Nuoret ja perustoimeentulotuen saanti. Kela rekisteriselvitys, työpaperi 138.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2009): *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

International Federation of Social Workers (2019 a): Global Definition of Social Work. [online] <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>. Luettu 15.9.2018.

International Federation of Social Workers (2019 b): The Global Agenda. [online] <https://www.ifsw.org/social-work-action/the-global-agenda/>. Luettu 29.12.2018.

Johnson, Elizabeth & Sherraden, Margaret (2007): From Financial Literacy to Financial Capability Among Youth. *Journal of Sociology & Social Welfare* 34:3, 118–146.

Juhila, Kirsi (2016): *Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina: Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat*. Tampere: Vastapaino.

Kettunen, Iita (2019): Taloussosiaalityö tutkii suhdetta rahaan. *Talentia* 45:1, 14–15.

Korkiamäki, Riikka (2015): Lasten ja nuorten arkisen toimijuuden tukeminen. Teoksessa Häkli Jouni, Kirsi Kallio & Riikka Korkiamäki (toim.): *Myönteinen tunnistaminen*. Nuorisotutkimusseura 90, Helsinki, 131–164.

L 1285/2016. Nuorisolaki.

L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki.

Laaksonen, Maarit & Niemi-Kuusisto, Sirpa & Saranto, Kaija (2009): Sosiaalityön tiedonhallinnan tutkimus: Kirjallisuuskatsaus tutkimusmetodinä. *Finnish Journal of Health and Welfare* 2:1, 26–32.

Lapsen Oikeuksien Sopimus (1989).

Maslow, Abraham (1943): Theory of Human Motivation. *Psychological Review* 50, 370–396.

Mäntysaari, Mikko & Pohjola, Anneli & Pösö, Tarja (2009): Johdanto. Teoksessa Mäntysaari, Mikko, Anneli Pohjola & Tarja Pösö (toim.): *Sosiaalityö ja teoria*. Jyväskylä: PS-kustannus, 7–14.

Niemelä, Pauli (2009): Ihmisen toiminnallisuus ja hyvinvointi sosiaalityön teoreettisen ymmärryksen perustana. Teoksessa Mäntysaari, Mikko, Anneli Pohjola & Tarja Pösö (toim.): *Sosiaalityö ja teoria*. Jyväskylä: PS-kustannus 209–236.

Nussbaum, Martha (2011): *Creating Capabilities: The Human Development Approach*. Cambridge: Harvard University Press.

Pihlajamaa, Martti (2017): Nuoret YK:n asialistalla ja toimijoina. [online] <https://www.yk.fi/node/489>. Luettu 20.10.2018.

Pohjola, Anneli (2016): Sosiaalityön vastuu heikompaan asemaan joutuneista. Teoksessa Hänninen, Kaija, Päivi Jouttimäki, Tiina Lehto-Lundén, Petra Salovaara, Maritta Törrönen & Minna Veistilä (toim.): *Vastavuoroinen sosiaalityö*. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, 87–96.

Punainen risti. HIV ja aids. [online] <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-maailmalla/avun-muodot/terveystyo/taudit/hiv aids>. Luettu 29.12.2018.

Raitanen, Marko (2008): Aikuistuminen. Teoksessa Sankari, Anne & Jyrki Jyrkämä (toim.): *Lapsuudesta vanhuuteen: iän sosiologia*. Tampere: Vastapaino, 187–224.

Robeyns, Ingrid (2016): The Capability Approach. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2016 edition), Edward Zalta (toim.): [online] <https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/capability-approach>. Luettu 5.2.2019.

Salminen, Ari (2011): *Mikä kirjallisuuskatsaus?* Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja.

- Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni (2009): Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.
- Sen, Amartya (1995): Inequality Reexamined. Cambridge: Harvard University Press.
- Sen, Amartya (2009): The Idea of Justice. Cambridge, Mass: Belknap Press of Harvard University Press.
- Sherraden, Margaret (2010): Financial Capability: What is it, and How can it be Created? St. Louis, MO: Washington University, työpaperi 10–17.
- Sower, Karen & Ellis, Rob & Dessel, Adrienne (2010): Literature Reviews. Teoksessa Thyer, Bruce (toim.): The Handbook of Social Work Research Methods. Thousand Oaks: SAGE, 504–516.
- Suomen virallinen tilasto (2014): Tulonjakotilasto: Väestöryhmittäiset Tuloerot 2014. Helsinki: Tilastokeskus. [online] http://www.stat.fi/til/tjt/2014/02/tjt_2014_02_2016-04-01_tie_001_fi.html?ad=notify. Luettu 24.11.2018.
- Suomen YK-liitto, a. Maailman väestö. [online] <https://www.ykliitto.fi/yk70v/sosiaalien/maailman-vaesto>. Luettu 25.12.2018.
- Suomen YK-liitto, b. Ihmisoikeudet. [online] <https://www.ykliitto.fi/yk70v/yk/ihmisoikeudet>. Luettu 9.9.2018.
- The World Bank Group (2019): Poverty. [online] <http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview>.
- Toikko, Timo (2005): Sosiaalityön ideat: Johdatus sosiaalityön historiaan. Tampere: Vastapaino.
- United Nations (2016): Youths Civic Engagement. New York: United Nations Publication.
- Urponen, Kyösti (1994): Huoltoyhteiskunnasta hyvinvointivaltioon. Teoksessa Jaakkola, Jouko, Panu Pulma, Mirja Satka & Kyösti Urponen (toim.): Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva: Suomalaisen sosiaaliturvan historia. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto, 163–260.
- Wills, Lauren (2008): Against Financial Literacy Education. Iowa Law Review 94:13, 3–55.

Vitt, Lois & Anderson, Carol & Kent, Jamie & Lyter, Deanna & Siegenthaler, Jurg & Ward, Jeremy (2000): *Personal Finance and the Rush to Competence: Financial Literacy Education in the U.S.* Virginia: Institute for Socio-Financial Studies.

Yegidis, Bonnie & Weinbach, Robert (1996): *Research Methods for Social Workers* (2nd edition). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.

LIITTEET

LIITE 1. Tutkimusaineistoon valitut tutkimukset

Tutkimuksen tekijä/t	Tutkimuksen tavoite	Tutkimusmenetelmät	Huomautukset
Tutkimusartikkelin nimi			
Tutkimuksen julkaisuvuosi			
Julkaisija			
Scalon, Edward; Buford, Andrea & Dawn, Kenneth	Tutkimus käsittelee USA:n kansallisen SEED-projektin (Saving for Education, Entrepreneurship, and Downpayment) tuloksia, jonka tarkoituksena oli kehittää, testata ja implementoida lasten ja nuorten säästötilejä sekä taloudellista koulutusta. SEED-projektin tarkoituksena oli säästötilin perustaminen lapselle. Säästöjä tuli käyttää nuoren taloudellisten pyrkimysten sekä tietojen ja taitojen kartuttamiseen.	Tutkimus toteutettiin 30:n 14–19-vuotiaan projektiin osallistuneen nuoren kanssa vuosien 2004–2005 aikana syvähaastatteluina. Nuoret valikoituvat projektiin Juma Venturesin työharjoitteluohjelman ja GirlSource-toimiston kautta, joka tarjoaa työ- ja johtotehtävämahdollisuuksia vähävaraisille tytöille sekä paikallisen monikulttuurisen koulun Phillip ja Sala Burton Academic -lukion kautta.	Tutkimusjoukkoa ei valittu satumanvaraisesti, ja he eivät edustaneet kattavasti kaikkia projektiin osallistuneita nuoria. Suurin osa nuorista, jotka osallistuiivat tutkimukseen, olivat etnisen vähemmistön edustajia ja tulivat San Francisco Bayn alueelta. Tutkimuksessa oli mukana paljon sellaisia nuoria, jotka ilmoittautuivat projektiin ensimmäisten joukossa.

Savla, Jyoti & Jorgensen, Bryce

Financial Literacy of Young Adults: The Importance of Parental Socialization

2010

Family Relations 59:4, 465–478

Tutkimuksessa testataan käsitteellistä mallia, jonka tarkoituksena on tutkia yliopistossa opiskelevien nuorten taloudellista tietämystä, asenteita ja taloudellista käyttäytymistä sekä vanhempien vaikutuksia edellä mainittuihin seikkoihin.

Määrällinen tutkimusaineisto kerättiin USA:n eri osavaltioista.

Tutkimusjoukon nuoret olivat iältään 18–29 vuotta ja opiskelivat yliopistossa.

Tutkimus rajoittui koskemaan vain yliopistossa opiskelevia nuoria.

Tutkimusaineisto kerättiin vain nuorilta eikä vanhempia tutkittu.

Kysely, jossa tutkittiin suoran ja epäsuoran opettamisen tapoja, ei pitänyt sisällään vaihtoehtoa ”ei kumpikaan”.

Ssewamala, Fred; Karimli, Leyla; Han, Chang-Keun & Ismayilova, Leyla

Social Capital, Savings, and Educational Performance of Orphaned Adolescents in Sub-Saharan Africa

2010

Children and Youth Services Review 32:12, 1704–1710

Tutkimuksessa tarkastellaan sosiaalisen pääoman vaikutuksia orpojen nuorten säästämiseen sekä koulutukseen

Määrällinen tutkimus, joka toteutettiin kahdessa osassa: ennen intervention alkamista ja 10–12 kuukautta sen alkamisen jälkeen.

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa asuvat koulua käyvät 6.–7.luokkalaiset nuoret. Tutkimus toteutettiin jakamalla tutkimusjoukko, 277 nuorta, kahteen ryhmää, joista toinen oli mukana interventiossa ja toinen toimi kontrolliryhmänä.

Tutkimus toteutettiin koulua käyvien nuorten parissa, joten sitä ei voida yleistää niihin nuoriin, jotka eivät käy koulua.

Tutkimus on toteutettu kahdessa osassa, josta viimeinen 10–12 kuukautta intervention alkamisesta. Tulokset saattaisivat olla erilaisia pitemmän ajan kuluttua.

Sohn, Sang-Hee; Joo, So-Hyun; Grable, John; Lee Seonglim & Kim, Minjeung

Adolescents' Financial Literacy: The Role of Financial Socialization Agents, Financial Experiences, and Moneys Attitudes in Shaping Financial Literacy among South Korean Youth

2012

Journal of Adolescence 35:4, 969–980

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää nuorten taloudellisen lukutaidon, yksilöllisten ominaispiirteiden, talusasenteiden, taloudellisen kokemuksen ja taloudellisten instituutioiden välisiä yhteyksiä.

Määrällisessä tutkimuksessa käytettiin vuonna 2003 kerättyä Korean Literacy Test Survey -tutkimusdataa ja se analysoitiin regressioanalyysin avulla.

Kaikki tutkimuksessa mukana olleet nuoret olivat lukiolaisia.

Chan, Charles; Lai, M.K; Ng, Eddie & Lau, Wendy

A Review of Features and Outcomes of the Hong Kong Child Development Fund

2013

China Journal of Social Work 6:2, 127–148

Tutkimus käsittelee Hongkongissa toteutettua kolmivuotisen Child Development Fund -projektin vaikutuksia. Projektin tarkoituksena oli avata nuorelle säästötili.

Määrällinen tutkimus toteutettiin 42 kuukauden aikana, vuodesta 2008 vuoteen 2012. 750:stä 10–16-vuotiaasta osallistuneesta nuoresta 721 oli mukana tutkimuksessa. Tutkimuksessa interventioon osallistuneita nuoria verrattiin kontrolliryhmään, johon kuului 488 nuorta, jotka eivät osallistuneet interventioon.

Projekti kesti vain 3 vuotta, joten sen tuloksia ei voida yleistää köyhyyden poistamiseen pitemmän ajan kuluessa.

Deng, Suo & Meng, Yu
 Financial Access and Economic Participation of Youth with Disabilities in China: An Exploratory Study
 2013
 China Journal of Social Work
 6:2, 177–189

Tutkimuksessa selvitetään, miten laajasti vammaisilla nuorilla on mahdollisuus päästä taloudellisten palvelujen piiriin, eli pankin palveluihin Pekingissä.

Monimenetelmällisesti kerätty aineisto sisälsi määrällistä tutkimusdataa ja haastatteluja.

Tutkimuksessa oli mukana 159 nuorta, jotka olivat iältään 16–25-vuotiaita.

Tutkimus rajoittui Pekingin alueelle.

Tutkimuksessa ei huomioitu nuorten taloutta koskeviin asenteisiin, tietoihin tai taitoihin liittyviä tekijöitä.

Webley, Paul & Nyhus, Ellen
 Economic Socialization, Saving and Assets in European Young Adults
 2013
 Economics of Education Review
 33, 19–30

Tutkimuksessa on kaksi tavoitetta. 1: Selvittää vanhempien taloudellisen sosiaalistamisen vaikutuksia nuorten aikuisten taloudelliseen käyttäytymiseen ja varallisuuden kerryttämiseen. 2: Tutkia, tarjoutuuko matalan tulotason ihmisryhmälle erilainen sosiaalistamisen kokemus.

Määrällinen tutkimusdata kerättiin Norjassa ja Hollannissa.

Hollantilaisia nuoria oli tutkimuksessa yhteensä 392, ja he olivat iältään 18–32-vuotiaita. Norjalaisessa kohderyhmässä oli yhteensä 548 nuorta sekä heidän vanhempiaan. Norjalaisten nuorten mediaani-ikä oli 14,4.

Tutkimuksen tekoa ei ole arvioitu kriittisesti.

Chowa, Gina & Despard, Mathieu

The Influence of Parental Financial Socialization on Youth's Financial Behavior: Evidence from Ghana

2014

Journal of Family and Economic Issues 35:3, 376–389

Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella vanhempien vaikutusta nuorten ghanalaisten taloudelliseen käyttäytymiseen.

Määrällinen tutkimus, jonka data on kerätty YouthSave -kokeilun yhteydessä vuonna 2011. YouthSave-kokeilu tutki nuorten säästöilejä keinona edistää nuorten kehitystä ja taloudellisen inklusiota.

Taloudellista käyttäytymistä tutkittiin nuorten omien kertomusten perusteella, joka saattaa kuitenkin poiketa tosiasiallisesta käyttäytymisestä.

Tutkimusjoukko oli valittu sadasta sattumanvaraisesti tutkimukseen valitusta koulusta. Tutkimusjoukkoon kuului kokonaisuudessaan 3623 nuorta ja heidän vanhempaa tai muuta huoltajaa. Nuoret olivat iältään 12–19-vuotiaita.

Trejos-Castillo, Elizabeth; Davis, Gayle & Hipps, Terri

Economic Well-Being and Independent Living in Foster Youth: Paving the Road to Effective Transitioning out of Care

2015

Child Welfare 94:1, 53–71

Tutkimuksella on kaksi tavoitetta. 1: Selvittää sijaishuollossa olevien nuorten taloudellisen hyvinvoinnin ja itsenäisen elämän taitojen välistä yhteyttä. 2. Selvittää nuorten kokemuksia itsenäisestä elämästä sijaishuollosta poissiirtymisen jälkeen.

Monimenetelmällinen tutkimus.

Määrällinen tutkimusdata oli kyselynä kerätty 294:ltä sijaishuollossa olevalta nuorelta. Laadullinen data kerättiin fokusryhmältä, johon kuului 15 nuorta. Tutkimus toteutettiin vuonna 2012–2014, ja nuoret olivat iältään 15–18-vuotiaita.

Tutkimusjoukossa oli mukana nuoria erilaisista etnisistä ryhmistä, mutta tutkimusjoukko ei ollut riittävän suuri etnisten ryhmien välisten eroavaisuuksien tarkastelemiseksi.

Shipiegel, Svetlana & Simmel, Cassandra

Functional Outcomes among Sexual Minority Youth Emancipating from the Child Welfare System

2016

Children and Youth Services Review 61, 101–108

Tutkimukselle on asetettu kaksi tutkimuskysymystä. 1. Eroaako seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten tilanne heteroseksuaalisten nuorten tilanteesta koulutuksen, työllisyyden, taloudellisen hyvinvoinnin ja kodittomuuden osalta. 2. Onko seksuaalivähemmistöön kuulumisen yhteydessä rikoksen uhriksi joutumisen kanssa tai yhteydessä erilaisiin kokemuksiin lastensuojelusta.

Tutkimus toteutettiin määrällisenä tutkimuksena, jossa analysoitiin uudelleen Multi-Site Evaluation of Foster Youth - tutkimukseen kerättyä dataa.

Tutkimuksen kohderyhmässä olivat lastensuojelun sijaishuollon asiakkaana olleet nuoret. Heitä tutkittiin kaksi kertaa, ensin 17-vuotiaina ja seuraavaksi vuoden päästä 18–19-vuotiaina. Tutkimusjoukossa oli mukana 405 nuorta.

Tutkimus toteutettiin USA:ssa, joten sitä ei voida yleistää muualla sijaishuollossa olleisiin nuoriin. Nuorten kokemus seksuaalisesta suuntautumisesta tutkittiin vain ensimmäisessä vaiheessa, eikä tutkimuksessa kontrolloitu mahdollisia seksuaali-identiteetin muutoksia. Tutkimuksessa ei kontrolloitu esim. nuorten mielenterveyden vaikutuksia vastauksiin.

Curley, Jami; Ssewamala, Fred; Nabunya, Proscovia; Ilic, Vilma & Keun, Han

Child Development Accounts (CDAs): An Asset-building Strategy to Empower Girls in Uganda

2016

International Social Work 59:1, 18–31

Tutkimuksessa selvitetään Suubi-Maka-projektin vaikutuksia ugandalaisten nuorten tyttöjen säästämiseen.

Määrällisen tutkimusaineiston keräys toteutettiin kahdessa osassa, ennen projektin alkua sekä 10–12 kuukautta projektin alkamisen jälkeen.

Kohderymänä olivat 157 Ugandassa asuvaa 11–17-vuotiaista tyttöä ja heidän ensisijaiset huoltajansa. Tutkimusjoukko jaettiin kahteen osaan: interventioryhmään (83 nuorta), joka oli mukana projektissa ja kontrolliryhmään (74 nuorta), joka ei ollut.

Tutkimus toteutettiin maaseudulla, joten tulokset olisivat saattaneet olla erilaisia kaupunkiseudulla.

Peters, Clark; Sherraden, Margaret & Kuchinski, Ann
 From Foster Care to Adulthood: The Role of Income
 2016
 Journal of Public Child Welfare 10:1, 39–58

Tutkimus koskee tulojen roolia sijaishuollosta aikuisuuteen siirtyneiden nuorten elämässä. Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella, miten sijaishuollossa olleet nuoret pyrkivät hankkimaan ja hallinnoimaan rahaa siirtyäkseen menestyksekkäästi aikuisuuden taloudellisiin rooleihin.

Laadullinen tutkimus toteutettiin syvähaastatteluin vuonna 2011.

Tutkimuksen kohderyhmänä oli 30 nuorta, iältään 18–23-vuotiasta, jotka olivat olleet lastensuojelun sijaishuollon asiakkaina.

Tutkimus otanta oli suppea, joten tulokset eivät ole yleistettävissä nuoriin laajemmin.

Scannapieco, Maria; Smith, Marcella & Blakeney-strong, Amy
 Transition from Foster Care to Independent Living: Ecological Predictors Associated with Outcomes
 2016
 Child and Adolescent Social Work Journal 33:4, 293–302

Tutkimuksessa selvitetään aikuisuuteen siirtymistä sijaishuollossa olevien nuorten keskuudessa. Tutkimuksessa tutkittiin nuorten henkilökohtaisten ominaisuuksien sekä Transition Recource Action Centerin luotsaamaan Preparation for Adult Living -palvelun vaikutuksia paremman siirtymävaiheen lopputuloksen saavuttamiseksi.

Määrällinen tutkimus, johon osallistuneet nuoret olivat saaneet vähintään 10 tuntia PAL-palvelua vuosien 2005–2010 aikana. Nuoret olivat iältään 16–25-vuotiaita. Tutkimusjoukossa oli 329 nuorta, joista 10,9 % oli vastaanottanut palvelua ennen siirtymävaihetta, 40,4 % ennen ja jälkeen siirtymävaiheen ja 48,6 % vasta siirtymävaiheen jälkeen.

Tutkimuksessa käytettiin sekundaaridataa.

Puuttuvan datan vuoksi lopullisesta tutkimusjoukosta pudotettiin pois jopa 100 nuorta, jotka olivat osallistuneet alkuperäiseen tutkimukseen.

Jennings, Larissa; Ssewamala, Fred & Nabunya, Proscovia

Effect of Savings-led Economic Empowerment on HIV Preventive Practices among Orphaned Adolescents in Rural Uganda: Results from the Suubi-Maka Randomized Experiment

2016

AIDS Care 28:3, 273–282

Vähävaraisten ugandalaisten nuorten parissa tehty tutkimus, jossa tarkastellaan nuorten taloudellisen tilanteen edistämisen yhteyttä nuorten seksuaalikäyttäytymiseen ja hiv:n ennaltaehkäisemiseen Suubi-Maka-projektissa.

Tutkimuksessa kerättiin orvoilta nuorilta ja heidän huoltajiltaan kaksi kyselyä, 12 kuukautta ja 24 kuukautta kokeilun alkamisen jälkeen.

Tutkimuksen kohderyhmässä oli 346 orvoksi jäänyttä nuorta ja heidän ensisijaista huoltajaansa. Nuoret olivat tutkimuksen alkaessa iältään 10–17-vuotiaita. Tutkimukseen osallistuneet jaettiin interventioryhmään ja kontrolliryhmään.

Tutkimus rajoittui koskemaan vain nuoria, jotka olivat koulussa, joten tuloksia ei voida yleistää nuoriin, jotka eivät käyneet koulua.

Kagotho, Njeri; Nabunya, Proscovia; Ssewamala, Fred; Mwangi, Evah & Njetnga, Githinji

The Role of Family Financial Sozialization and Financial Management Skills on Youth Saving Behavior

2017

Journal of Adolescence 59, 134–138

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten vanhempien sosialisatio vaikuttaa nuorten talouden hallintaa ja säästämiseen Kenian vähävaraisissa perheissä.

Määrällinen tutkimusaineisto kerättiin YouthSave-Impact Study Kenia -projektissa 90 minuuttia kestäneinä arviointihaastatteluina.

Tutkimuksen kohderyhmässä oli 3965 vähävaraista kenialaista 5.–7.luokkalaista / 9–18-vuotiasta nuorta maa- ja kaupunkiseudulta.

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat vähävaraiset perheet, joten tuloksia ei voida yleistää nuoriin muissa tuloluokissa.

Tutkimuksessa ei voitu olla varmoja siitä, miten paljon lasten vanhemmat ymmärsivät taloudellisista asioista.

Cheak-Zamora, Nancy; Teti, Michelle; Peters, Clark & Maurer-Batjer, Anna

Financial Capabilities Among Youth with Autism Spectrum Disorder

2017

Journal of Child and Family Studies 26:5, 1310–1317

Tutkimuksessa tarkastellaan autismin kirjon häiriön omaavien nuorten taloudellisia olosuhteita, rahanhallinnan taitoja ja toiveita taloudellisesta itsenäisyydestä.

Laadullisessa tutkimuksessa analysoitiin 30–60 minuuttia kestäneitä puolistrukturoituja haastatteluja.

Tutkimusjoukossa oli mukana 27 nuorta, iältään 16–25-vuotia, joilla oli todettu autismin kirjon häiriö. Joukosta yhteensä 20 haastateltavaa oli miehiä. Suurimmalla osalla diagnoosina oli Asperger (41 %) tai autismi (33 %).

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, joten tutkimuksella ei pyritty tulosten yleistettävyyteen.

Cheng, Tyrone; Lo, Celia & Weber, Joe

Racial Disparities in Welfare Dependence and Financial Independence: Links to Human Capital, Local Economy, and State Temporary Assistance for Needy Families Policies

2017

Journal of Social Service Research 43:1, 69–84

Tavoitteena on selvittää rodullisia eroja taloudelliseen riippumattomuuteen suhteessa ihmilliseen pääomaan, paikallistalouteen sekä valtion TANF-politiikkaan.

Tutkimuksessa analysoitiin uudelleen National Longitudinal Survey of Youth USA:n kansallisen pitkäaikaistutkimuksen tuloksia. Pitkäaikais-tutkimuksessa oli mukana 12686 iältään 14–22-vuotiaista nuorta.

Sekundaaritutkimusjoukossa oli mukana 6737 iältään 18–22-vuotiaista nuorta, jotka olivat itse vanhempia vuosien 1996–2008 aikana.

Tutkimus rajoittuu tarkastelemaan TANF-politiikan piirissä olleita perheitä, joten sitä ei voida yleistää TANF:n ulkopuolelle jääneisiin perheisiin.

Tutkimus rajoittuu käsittelemään tulonsiirtopolitiikkaa USA:ssa, joten sitä ei voida yleistää muihin maihin.

Poirier, Jeffrey; Wilkie, Sandra; Sepulveda, Kristin & Uruchima, Tania

Jim Casey Youth Opportunities Initiative: Experiences and Outcomes of Youth who are LGBTQ

2018

Child Welfare 96:1, 1–26

Tutkimuksessa selvitetään sijaishuollossa olevien seksuaalivähemmistöön kuuluvien nuorten kokemuksia osallisuudesta, asumisen vakaudesta, taloudellisista toimintamahdollisuuksista, sosiaalisesta pääomasta ja terveydestä.

Tutkimuksen aineisto kerättiin Opportunity Passport Participant -kyselyn avulla.

Tutkimuksessa oli mukana yhteensä 2490 iältään 14–25-vuotiasta nuorta, joista 426 eli 17 % identifioi oman sukupuolensa muuksi kuin syntymähetkellä ilmoitetuksi tai oli seksuaaliselta suuntautumiseltaan muu kuin hetero.

Tutkimus toteutettiin USA:n 17 osavaltiossa, joten tuloksia ei voi yleistää laajemmin nuoriin, jotka ovat olleet sijaishuollon asiakkaina.

Tutkimuksessa ei kontrolloida eroavaisuuksia ikäluokkien, sukupuolen tai etnisten vähemmistöryhmien välillä.

Kiliyanni, Abdul & Sivraman, Sunitha

A Predictive Model for Financial Literacy among the Educated Youth in Kerala, India

2018

Journal of Social Service Research 44:4, 537–547

Tutkimuksessa selvitettiin tekijöitä, jotka vaikuttavat nuorten kouluttautuneiden aikuisten taloudelliseen lukutaitoon.

Määrällinen tutkimusdata kerättiin vuonna 2015 haastatteluin strukturoidulla kyselylomakkeella.

Tutkimusjoukkoon kuului 736 iältään 18–24-vuotiasta nuorta kouluttautunutta aikuista.

Tutkimuksen tekoa ei ole arvioitu kriittisesti.

Zhan, Min & Xiang, Xiaoling
Education Loans and Asset
Building among Black and
Hispanic Young Adults

2018

Children and Youth Services
Review 91, 121–127

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten opintolainat vaikuttavat etnisten vähemmistö väestöryhmien tulevaisuuden varallisuuden kehitykseen.

Tutkimus perustuu National Longitudinal Survey of Youth -tutkimukseen, jossa tutkimusjoukosta on kerätty dataa yhteensä 15 kertaa vuosien 1997 ja 2013 aikana.

Tutkimusjoukossa oli yhteensä 1455 iältään 18–24-vuotiasta nuorta, jotka olivat rodultaan mustia (54,5 %) tai latinalais-amerikkalaisia (45,5 %).

Tutkimus ei ole kokeellinen tutkimus, joten tutkimuksessa ei voida kattavasti sulkea pois kaikkia mahdollisia taustalla vaikuttavia tekijöitä.

Tutkimuksessa ei eritelty erilaisia opintolainan tyyppisiä.

Tutkimuksessa ei selvitetty luottorajoitusten tai velkaantumisen vaikutuksia opintolainan nostamiseen.

Sinha, Gaurav; Tan, Kevin & Zhan, Min

Patterns of Financial Attributes and Behaviors of Emerging Adults in the United States

2018

Children and Youth Services
Review 93, 176–185

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää nuorten taloudellisia ominaisuuksia ja käyttäytymismalleja USA:ssa.

Tutkimuksessa käytettiin vuodelta 2015 Amerikan Yhdysvalloissa kerättyä National Financial Capacity Studyn -dataa.

Tutkimusjoukossa oli yhteensä 3050 iältään 18–24-vuotiasta nuorta.

Tutkimus oli kerätty nettisivujen kautta, mikä aiheuttaa kohonneen riskin sille, että tutkimukseen valikoitui vain nuoria, joilla oli pääsy internetiin ja jotka olivat riittävän koulutettuja ymmärtääkseen kysymykset.

Tutkimuksen vastausprosentti oli vain 38,73 %.

LIITE 2. Tutkimusprosessin ajatuskartta

Tutkimustehtävä
Tuottaa tietoa nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin vaikuttavista tekijöistä
Tutkimuksen kohde
Nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia käsittelevät sosiaalitieteitä koskevat tieteellisten artikkelien tutkimustulokset
Tutkimusongelma
Millaista tietoa nuorten taloudellisista toimintamahdollisuuksista on sosiaalitieteitä koskevissa tutkimuksissa tuotettu, ja millaista tietoa siitä vielä tarvitaan toimintamahdollisuuksien teoriasta käsin tarkasteltuna?
Tutkimuskysymykset
Mitkä tekijät vaikuttavat nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin sosiaalitieteitä koskevien tutkimusten perusteella?
Miten nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia on voitu edistää sosiaalityön keinoin tutkimusten perusteella?
Aineisto ja menetelmä
Viitekehys: Nuoren taloudellista toimijuutta käsittelevä kirjallisuus, taloudellisia kysymyksiä sosiaalityön viitekehyyksessä käsittelevä kirjallisuus, toimintamahdollisuuksien teoriaa koskeva kirjallisuus
Systemaattista kirjallisuuskatsausta koskeva metodikirjallisuus
Aineisto: Nuorten taloudellisia toimintamahdollisuuksia koskeva tutkimus
Kriittisen tulkitsevan synteessin tulos
Tietoa nuoren taloudellisten tavoitteiden määrittelemisestä tutkimuksissa, tietoa nuoren taloudellisten toimintamahdollisuuksien tilaa selittävästä tekijöistä, tieto nuoren taloudellisten toimintamahdollisuuksien edistämiseksi kohdistetuista interventioista tutkimuksissa
Tulosten reflektointi
Millaisia näkökulmia tutkimuksen tulokset antavat sosiaalityön käytännön työhön ja työn kehittämiseen sekä tutkimukseen?
Tutkimuksen päätelmät
Yhteiskunnallisten ja yksilöllisten tekijöiden vaikutusten moninaisuus nuorten taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin
Tutkimuksen merkitys ja lisätutkimuksen tarve nuorten taloudellisten toimintamahdollisuuksien ilmiön ymmärtämiseksi